

**ЦЕНТР МЕТОДИЧНОЇ ТА СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ
УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ КІРОВОГРАДСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ**

**Розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку шляхом
використання казок та сендплею**

*(з досвіду роботи практичного психолога ДНЗ № 61 м. Кіровограда
Немикіної О. А.)*

Кіровоград - 2014

Методичний посібник адресовано практичним психологам, завідуючим, методистам дошкільних навчальних закладів – Кіровоград, 2014. – 58 с.

У методичному посібнику вміщено матеріали узагальнення системи психолого-педагогічного досвіду роботи практичного психолога ДНЗ № 61 Немикіної О.А. з проблеми розвитку творчих здібностей вихованців шляхом використання казок та сендплею, розробки циклу тренінгових занять, матеріали консультацій, конспекти батьківських зборів, діагностичний інструментарій, також в посібник вміщені казки, та, додатково, вміщені казки, які складено вихователями ДНЗ під час тренінгових занять з практичним психологом.

Методичний посібник підготували:

Сосновська М.В., методист центру методичної та соціально-психологічної служби управління освіти Кіровоградської міської ради

Немикіна О.А., практичний психолог дошкільного навчального закладу (ясла-садок) № 61 «Гніздечко»

Друкується за рішенням методичної ради ЦМСПС управління освіти Кіровоградської міської ради (протокол № 11 від 16.05.2014р.).

Відповідальні за випуск:

Костенко Л.Д., начальник управління освіти Кіровоградської міської ради.

Пахолівецька М.В., директор Центру методичної та соціально-психологічної служби управління освіти Кіровоградської міської ради.

Зміст

1. Вступ.....	3
2. Опис досвіду роботи практичного психолога ДНЗ № 61 Немикіної О.А. з проблеми «Розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку з використанням казок та сендплею.....	6
2.1. Система психолого-педагогічного супроводу розвитку творчих здібностей вихованців.....	8
2.2. Організація ігрових форм роботи з піском.....	9
2.3. Система моделювання казкових ігор на піску.....	11
3. Додатки.	
3.1. Система роботи (таблиця 1).....	13
3.2. Цикл діагностичних завдань для оцінювання рівня розвитку творчих здібностей старших дошкільників.....	13
3.3. Система занять з розвитку творчих здібностей вихованців.....	17
3.4. Матеріали консультування вихователів на тему: "Розвиток творчого потенціалу дитини - дошкільника".....	26
3.5. Заняття з елементами тренінгу для педагогічного колективу на тему: «Вихователь – людина творча».....	28
3.6. Батьківські збори на тему: «Від творчих батьків до творчої дитини».....	34
3.7. Перелік діагностичного інструментарію, який використовує Немикіна О.А., для проведення комплексної діагностичної роботи з визначення рівнів розвитку творчих здібностей дошкільників.....	39
3.8. Поради батькам, які бажають розвивати здібності своїх дітей.....	51
3.9. Поради Девіда Льюїса, щодо розвитку обдарованої дитини.....	52
3.10. Пам'ятка для педагогічних працівників, щодо стимулювання творчого і професійного натхнення.....	53
3.11. Казки вихователів ДНЗ № 61 «Гніздечко».....	54
4. Список використаних джерел.....	57

"Пісочниця не тільки розвиває творчий потенціал дитини, активізує просторову уяву, образно - логічне мислення, тренує дрібну моторику рук, але ненав'язливо, поволі налаштовує дітей на досягнення моральних істин, поняття про добро і зло, сприяє побудові гармонійного образу світу".
С. Куломзін

Вступ

Ще на початку 19 сторіччя Герберт Уелс помітив, що його сини, граючи з мініатюрними фігурками, намагаються знайти рішення власних проблем. 20 років потому, у 1929 році, англійський дитячий психотерапевт Маргарет Ловенфельд запропонувала дітям під час сеансу використовувати ящик з піском, воду та мініатюрні іграшки. Цей метод був названий «технікою побудови світу», за його допомогою, діти без слів могли проявити власні почуття, емоції, хвилювання, тобто те, про що їм важко було говорити вголос. У 1935 році вона опублікувала книгу, що мала назву "Гра в дитинстві". Ця робота була помічена К. Г. Юнгом, і він запропонував своїй учениці Дорі Калфф приділити особливу увагу дитячій грі на піску. Цю методику назвали Sand play (сендплей) - гра з піском, або юнгіанська пісочна терапія. Сьогодні сендплей є повноцінною психоаналітичною технікою, яка надає необмежені можливості для організації інтегрованої діяльності дошкільнят та визнана у всьому світі.

Гра з піском — є унікальним способом спілкування із світом і самим собою, який допомагає знімати внутрішнє напруження, відкривати нові шляхи розвитку та надавати дитині можливість бути самій собою.

Головний принцип сендплей - створення вільного і захищеного простору, в якому дитина може виражати і досліджувати свій світ, перетворюючи свій досвід та свої, часто незрозумілі або тривожні, переживання.

Пісочниця - це важливий елемент розвивального середовища, де дітям можна вільно творити, не боючись щось зіпсувати чи зламати. Перш ніж малюки усвідомлять, що роблять, їхні руки самі починають просіювати пісок, будувати, малювати, а якщо під рукою є різноманітні невеличкі фігурки, іграшки, тоді розігруються цілі вистави - дитина повністю занурюється в гру, та на тривалий час її увага фіксується на процесі програвання власних переживань, завдяки чому у них формуються та закріплюються такі навички, як посидючість, уважність, зосередженість. Психологи та психотерапевти твердять, що пісок, який має властивість пропускати воду, так само поглинає і негативну психічну енергію, надає дитині можливість позбутися психологічних проблем за допомогою перенесення на площину пісочниці, зануритися у світ фантазій та власних почуттів, й тим самим стабілізує її емоційний стан. Часто маленькі діти не спроможні передати свої переживання через недостатній розвиток вербального апарату, бідність уявлень чи затримку розвитку, й саме в таких випадках пропонована техніка вельми корисна - маніпулюючи різними предметами, піском, водою, конструктивними й пластичними матеріалами для них - найприродніша діяльність, що особливо важливо за наявності в дитини мовленнєвих порушень. Граючись з піском, малюк відчувається господарем свого маленького світу, режисером того, що розігрується на пісочному полі. Діти із заниженою самооцінкою, підвищеною тривожністю

та сором'язливістю зазвичай охоче обирають фігурки і зосереджують на них свою увагу. Використовувати пісочну терапію корисно з дітьми різних вікових груп.

У багатьох випадках гра з піском є провідним методом корекційного впливу при емоційних і поведінкових порушеннях невротичного характеру. В інших випадках це допоміжний засіб, що дає змогу стимулювати дитину, розвинути її сенсомоторні навички, знизити емоційне напруження.

Завдання пісочної терапії зорієнтовані на те, щоб допомогти дитині та узгоджуються з внутрішнім прагненням дитини до самоактуалізації, а саме:

- сформуванню адекватної самооцінки, віру в себе, у власні сили;
- стати відповідальною за свої дії та вчинки;
- оволодіти навичками самоконтролю;
- розвинути вміння долати перешкоди;
- проявляти творчу активність.

Метою психотерапевтичних ігор з піском є:

- забезпечення рівноваги між внутрішнім світом переживань та внутрішніми потребами;
- сприяння озвученню дитиною її внутрішніх позитивних та негативних переживань;
- здійснення заспокійливого впливу та позбавлення від негативних емоцій;
- формування навичок контролю за внутрішніми переживаннями, через програвання своїх мрій та бажань, хвилювань, страхів тощо;
- гармонізація загального психоемоційного стану дитини;
- зниження загального рівня тривожності;
- розвиток творчого потенціалу, уяви, фантазії;
- формування позитивних само оціночних суджень;
- вироблення у дитини навичок самодисципліни та самоорганізації форм поведінки.

Переваги сендплею, що сприяють ефективності процесу загального розвитку дитини:

- індивідуалізація;
- вивільнення внутрішніх почуттів;
- розкриття творчого потенціалу;
- актуалізація та обмірковування спогадів;
- встановлення взаємозв'язків між несвідомим і свідомим, внутрішнім і зовнішнім;
- можливість створення власного ідеального «світу», де немає «правильного» і «неправильного».

Слід зауважити, що найсприятливішим для сендплею – є саме дошкільний вік. Під час ігор з піском діти отримують велике емоційне задоволення, у них розвивається координація рухів, дрібна моторика, орієнтація у просторі, сенсорно-перцептивні здібності, зокрема тактильно - кінестетична чутливість, вони отримують можливість проявити як вербальну, так і невербальну активність, у них, під час гри, формуються та розвиваються навички позитивної комунікації. Метод сендплей допомагає дитині програти те, що вона поки ще сама не усвідомлює, тому не може проговорити, а досвідчений дитячий психолог отримує можливість інтерпретувати дитячу історію та допомогти вихователям та батькам зрозуміти почуття, емоції дитини, адже гра на піску дає можливість доторкнутися до глибини дитячої душі.

Опис досвіду роботи практичного психолога ДНЗ №61

Немикіної О.А.

з проблеми «Розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку з використанням казок та сендплею»

Актуальність. Сьогодення педагогічної науки і практики характеризується пошуком нових підходів до організації навчально-виховного процесу, оскільки суспільний розвиток країни вимагає нової, активної, ініціативної і творчої особистості. Питання навчання і виховання дітей, що проявляють високий рівень інтелекту і творчості, мають важливе суспільне значення. Кожна талановита людина становить особливу цінність для суспільства.

В сучасних умовах підвищився інтерес педагогів до проблеми творчої діяльності та всебічно гармонійного розвитку особистості дошкільника. Адже дошкільний вік - це початкова ланка становлення особистості.

Проблема розвитку творчих здібностей є досить актуальною на сучасному етапі, дослідження дозволяють відзначити необхідність та можливість розвитку творчих здібностей.

Дитинство, передусім дошкільне - єдиний період життя, коли творчість може стати універсальним і природним засобом розвитку людини. Численні наукові дослідження різних часів свідчать про безкрайні креативні можливості дошкільного дитинства, тому провідна психолого-педагогічна проблема виявляється у тому, щоб створити сприятливі умови стимулювання і спрямування розвитку особистості.

Творчість пов'язана з розвитком певних здібностей, які характеризують людину з боку психічних явищ, які, в свою чергу, зумовлюють успішність діяльності людини. Здібності - це саме ті психічні явища, які є підґрунтям для набуття знань, умінь та навичок, тобто вони визначають результативний бік діяльності людини.

Творчість – це завжди побудова чогось нового й оригінального, бачення нестандартного у звичайному, пошук нових можливостей його функціонування, генерування значної кількості цікавих ідей і т. ін. Особлива роль у творчості дошкільників належить іграм, адже гра – це метод, за допомогою якого можна навчити дитину читати, писати і, головне, мислити, спостерігати, доводити розуміти та творити.

Казка та гра, зокрема ігри з піском, повинні бути незмінними супутниками дитинства, до цього питання завжди привертала увагу психологи. Науковці по-різному трактують її психологічний зміст, але всі сходяться на спільній думці про те, що казка та ігри є необхідним засобом формування уявлень дитини про оточуючий світ, та дозволяють зробити процес емоційного розвитку дитини, в певній мірі, контрольованим.

Велике значення таких занять полягає, в тому числі, й у формуванні естетичного розвитку особистості. Дослідження, проведені як вітчизняними так і зарубіжними психологами показали, що правильно організоване естетичне сприйняття має великий вплив на духовний розвиток дитини, призводячи до придбання окремих знань і вмінь, формування

окремих психічних процесів, сприяючи виникненню нових мотивів діяльності дитини. Казки та ігри з піском (сендплей), можуть впливати як на свідомі, так і на несвідомі сторони особистості, формуючи, при цьому, певні зразки поведінки.

Працюючи над проблемою «Розвиток творчих здібностей через казку та сендплей, Немикіна О.А. в своїй роботі зосереджує свою увагу на допомозі дітям у розкритті та розвитку їх творчого потенціалу, внутрішніх відчуттів, спонукає дітей до творчості, самовираження через мовленнєву, художню, навчальну та театралізовану діяльність, намагається розвивати у дітей швидкість думки, її гнучкість, оригінальність, допитливість та сміливість.

Ольга Анатоліївна, практичний психолог дошкільного навчального закладу № 61 «Гніздечко», працює у дошкільному закладі з 2004 року. Загальний стаж педагогічної діяльності 28 років, з них 9 років на посаді практичного психолога дошкільного закладу. В своїй роботі вона дотримується Етичного кодексу психолога, добре володіє ефективними формами, методами психологічного забезпечення педагогічного процесу, виявляє ґрунтовну професійну компетентність, досягла значних результатів у психолого-педагогічній діяльності. Починаючи з 2005 року психолог поглиблено працює над проблемою "Розвиток творчого потенціалу дитини – дошкільника". З 2010 по 2013 рік особливу увагу приділяла темі «Розвиток творчих здібностей через казку та сендплей». Впроваджуючи у практичну діяльність систему занять на розвиток творчої уяви, спонукає дітей до міркування, фантазування, пошуків самостійного розв'язання проблеми, формує уміння мислити оригінально.

Ольга Анатоліївна ефективно застосовує професійні знання у корекційно-розвивальній діяльності. Систематично здійснює просвітницьку роботу з даної проблеми, надає консультативну допомогу вихователям та батькам вихованців, розробила методичні рекомендації для батьків та педагогів по використанню ігрових форм роботи з використанням казок та піску для розвитку у дітей творчого мислення, пам'яті, уяви, фантазії. З метою контролю за динамікою загального розвитку вихованців Ольга Анатоліївна планово проводить поглиблені психодіагностичні дослідження, результати яких, дозволяють здійснювати індивідуальний та диференційований підхід, а також надавати ефективні практичні поради педагогам та батькам.

Новизна полягає в тому, що використання в роботі з дітьми казок та піску дає змогу:

- посилити бажання дітей пізнавати щось нове, експериментувати, досліджувати, працювати самостійно;
- розвивати тактильну чутливість, як основу розвитку «ручного інтелекту»;
- забезпечити розвиток пам'яті, уваги, мислення, творчої уяви, мовлення та дрібної моторики;
- удосконалити розвиток предметно-ігрової діяльності та комунікативних навичок дитини;
- позбавити негативних емоцій;
- сприяти гармонійному розвитку дошкільників.

Основний зміст методичного посібника складають система занять для дітей по казкотерапії з елементами сендплею, заняття для педагогів з елементами тренінгу, матеріали консультацій, тренінги, рекомендації для вихователів та батьків. Система роботи

практичного психолога з даного напрямку відповідає віковим особливостям дітей, структурована та планомірно систематизована (табл.1).

Для ефективного проведення розвивальної роботи в напрямку розвитку творчих здібностей дошкільників у закладі створено відповідне розвивальне середовище для роботи психолога, а саме: ігрові модулі, вільний доступ вихованців до книг, у наявності відповідне обладнання для впровадження театралізованих форм роботи, є достатня кількість необхідних матеріалів для роботи з використанням піску.

Результативність досвіду полягає в тому, що дана система психолого – педагогічного супроводу розвитку творчих здібностей дітей була апробована в психолого-педагогічній діяльності ДНЗ № 61 «Гніздечко» м. Кіровограда протягом трьох років. За цей період всі учасники навчально-виховного процесу відмітили позитивну динаміку творчого розвитку вихованців.

Висновок: отже, розвиток творчого мислення через застосування казок та сендплею – це процес, який потребує багато часу, зусиль, наполегливості, але, незважаючи на це, результати проведеної роботи абсолютно підтверджують актуальність питання необхідності застосування ігрових форм роботи з дошкільниками, як основного методу формування та розвитку творчої особистості. Реалізуючи завдання навчити дітей висловлювати власні думки, почуття, відчуття, стани, настрої, як це рекомендує Базовий компонент дошкільної освіти, необхідно спочатку навчити їх відчувати, помічати, розуміти, аналізувати, міркувати, саме тому практика використання казок та сендплею є невід’ємною частиною розвивальної роботи, адже на прикладі персонажів з казок, оповідань, героїв театралізованих вистав і т.п., можливо допомогти вихованцям набути позитивного життєвого досвіду.

Система психолого-педагогічного супроводу розвитку творчих здібностей вихованців ДНЗ № 61

*«Вірте в талант і творчі сили кожного
вихованця. Людина - неповторна»*

В.О. Сухомлинський

Казкотерапія — це один із найдавніших методів психотерапії, який виник, щойно люди навчилися говорити. За давніх часів казки та міфи розповідали не лише дітям, а й дорослим, адже в такий спосіб із казками передавалися духовні знання, моральні цінності, правила поведінки в суспільстві, основні життєві сценарії — спадок, мудрість і вчення народів і поколінь. У наш час казкотерапія дає людям змогу розвинути самосвідомість, стати самими собою та побудувати особливі, довірчі та близькі стосунки з навколишніми, а також реалізувати свій творчий потенціал.

Робота з казкою, відтворення її в малюнку на піску, на солі, на аркуші паперу, або в ліпленні з пластиліну, глини дає психологу змогу допомогти вихованцям:

- боротися зі стресом;
- гармонізувати свій внутрішній світ;
- розвивати та реалізувати власний творчий потенціал;
- знаходити рішення різноманітних проблем;
- зміцнювати силу волі;
- формувати позитивні самооціночні міркування;
- вчити позитивно сприймати життя;
- розвивати творчий потенціал дитини.

У процесі розвивальної роботи Ольга Анатоліївна пропонує дітям складати власні версії відомих казок, переробляти кінцівки, придумувати казку «навпаки», наприклад: «Лисичка не з'їла Колобка, а відвела його додому». Аналізуючи казки своїх вихованців психолог отримує можливість зробити висновок, по-перше, про рівні розвитку словникового запасу, обсягу знань про навколишнє життя, проаналізувати особистісні риси, якими наділяють «свого героя» діти, та про рівні їх мисленнєвого та мовленнєвого розвитку. По-друге, розуміючи, що в нашій сучасності більшість батьків, через надмірну зайнятість, на жаль, не мають можливості приділяти достатню кількість уваги дітям, через що дозволяють їм забагато часу проводити перед телевізором та комп'ютером, та, як наслідок, негативний вплив такого виховання на психічний, фізичний та соціальний розвиток малюків, Ольга Анатоліївна, може оцінити стан емоційно-вольової сфери дитини. Саме тому, впровадження в практичну діяльність інноваційної технології з використанням природного матеріалу - сендплей — Ольга Анатоліївна обрала, як ефективний засіб корекції не лише інтелектуального та творчого розвитку малюків, а й стану їх емоційної сфери та нервової системи.

Одні з перших іграшок, які батьки купують своїй дитині — це відерце, совок та формочки, тому й перші контакти малюків один із одним відбуваються в пісочниці. Практика показує, що пісок є чудовим засобом для розвитку та саморозвитку дітей, а гра з ним позитивно впливає на їх емоційний стан, піднімає настрій у дітей, викликає емоції радості, спонукає до діяльності. Діти стають більш впевненими й здатними долати життєві труднощі, навчаються розуміти себе й інших. У них розвивається тактильна чутливість і дрібна моторика рук, формуються навички позитивної комунікації.

Організація ігрових форм роботи з піском

Організація ігор з піском потребує створення спеціального просторового середовища.

Основні принципи ігор з піском:

1. *Створення природного стимулюючого середовища, у якому дитина почувається комфортно, виявляючи творчу активність.* Для цього необхідно:

- добирати завдання, що відповідають можливостям дитини;
- формулювати інструкцію до ігор у казковій формі;
- уникати негативної оцінки дій, ідей та висновків дитини;
- заохочувати фантазію і творчий підхід.

2. *Надання власного змісту абстрактним символам: буквам, цифрам, геометричним фігурам тощо.* Реалізація цього принципу дозволяє сформувати і посилити позитивну мотивацію до занять і особисту зацікавленість дитини.

3. *Реальне «проживання», програвання можливих ситуацій разом з героями казкової гри.* На основі цього принципу здійснюється перехід уявного у реальне і навпаки. «Рятуючи» принцесу, дитина отримує можливість не лише запропонувати власний вихід з певної ситуації, але й переконатися у його правильності чи хибності.

Ігри з піском позитивно впливають на емоційний стан дітей: гіперактивні діти стають більш врівноваженими, скуті - розслабленими, агресивні - заспокоюються. Малюків настільки захоплює гра з піском, що вони не помічають плину часу, та з задоволенням повертаються до неї при нагоді.

Пісок дає можливість обіграти з дітьми улюблену казку, що в свою чергу розвиває комунікацію дітей, їх образне мислення, фантазію, впевненість. Під час ігор з піском діти вчаться регулюють соціальні контакти, самостійно вирішують конфлікти, сумісно долають труднощі, об'єднуються, вчаться слухати і чути іншого, що безпосередньо впливає на формування здібностей чути, розуміти та підтримувати один одного та формується рівень емпатії.

Пісочна терапія – це, по-перше, спосіб спілкування зі світом і з самим собою, та, по-друге, спосіб зняття напруги, який дає дитині впевненість у власних силах, можливість зібрати свій образ, сформувати свої уявлення, створити свою картину світу, а для психолога це важливо не лише з корекційно-розвивальною метою, а й з діагностичною.

Ольга Анатоліївна впроваджує роботу з казкою та піском починаючи з молодшої групи. Після читання казки, на перший раз, вона пропонує малюкам програти її сюжет на піску, малювати доріжки, саджати дерева, будувати будинки, не відступаючи від змісту. Розповідаючи казку вдруге вона пропонує дітям доповнити її новими деталями, наприклад, при розповіді казки «Колобок», коли він котиться лісом, психолог зазначає, як гарно навколо, що на деревах шепотять листочки, а на гілках співають пташки, й задає творчі запитання: «Про що шепочуть листочки?», «Про що співають птахи?», «Що хоче розповісти зелена травинка і квіти?» і т. ін., можна запропонувати діти уявити себе пташкою, рослиною, твариною тощо.

Отже, для того, щоб пробудити душу дитини до творчості, Ольга Анатоліївна, в першу чергу, прагне навчити її дивитись і бачити, слухати і чути, й з цією метою практичну

діяльність зорієнтовує на форми роботи, завдяки яким легко тривалий час утримувати інтерес, зокрема, казки на піску. Її принцип – ні дня без казки.

Вихователям Ольга Анатоліївна рекомендує казки дітям не тільки розповідати, а й обговорювати їх, театралізувати і драматизувати, щоб герої знайомих казок «приходили» на заняття, «вчили» дітей математики, зображувальної діяльності, «приносили» дидактичні та розвивальні ігри, грали разом з дітьми.

Практичний психолог використовує наступні види роботи з казкою:

- використання казки, як метафори - *казкові образи і сюжети пропонує обговорити та асоціює їх з життєвим досвідом дитини;*
- малювання за мотивами казки - *вільні асоціації, які проявляються в малюнках, пропонує проаналізувати та обговорити;*
- обговорення поведінки і мотивів вчинків персонажів - *проводить бесіду про моральні цінності, систему оцінювання себе та оточуючих;*
- програвання епізодів казки;
- використання казки з виховною метою - *робить підказки варіантів вирішення ситуації на прикладі казкових героїв.*

Форми проведення занять:

- обговорення вже існуючої казки;
- самостійне моделювання казки;
- інсценування, драматизація власної казки — гра в ролях;
- озвучування ляльок, гра з ними;
- творчі роботи за мотивами улюблених казок.

Починаючи застосовувати використання казок у розвивальній та виховній роботі з вихованцями молодшого шкільного віку, психолог ставить перед собою мету сформувати у малюків стійкий інтерес до казки, а з вихованцями середніх та старших груп її головним завданням є стимулювання дітей до творчого пошуку. Ольга Анатоліївна відмічає, що у вихованців старшого дошкільного віку, без додаткових інструкцій психолога, виникає потреба самостійно змінити кінцівку казки, доповнити сюжет та скласти власний. Також велику увагу фахівець приділяє застосуванню стимулюючих ігор, таких як «Плутанина», «Фантазери» - складання казки з участю персонажів різних казок, поєднування героїв в одному сюжеті. Використовує елементи ТРВЗ, прийоми ейдетики, проблемні ситуації і питання, ігрові завдання, ігри - експериментування з предметами і матеріалами, моделювання казкових сюжетів, творчі завдання, пластичні ігри і вправи, елементи драматизації. Під час таких занять у дітей стимулюється та розвивається стійкий інтерес, цікавість, гнучкість та оригінальність думок, формується вміння приймати нестандартні рішення.

Система моделювання казкових ігор на піску:

1. Введення в ігрове середовище.

Засоби: заклик до уважного слухання і активної участі, приказки, потішки, обіцянки неймовірних пригод.

Поведінка дорослого: довірливий стиль спілкування, уважне ставлення до кожної дитини, діалог з кожним, знижений тон голосу, сугестивний характер висловлювання.

2. Знайомство з грою та її героями.

Засоби: прослуховування початку казки, історії, після чого, будування у пісочниці ігрового простору (казкової країни, замків, палаців, морів, рік, пісків), та заселення його персонажами.

Стиль дорослого: позиція «відстороненого оповідача», доброзичливого і м'якого дослідника створюваного простору.

3. Моделювання конфлікту, труднощів.

Засоби: дітям зачитується продовження історії, у якому відбувається щось, що руйнує створений на піску світ.

Стиль дорослого: створення ситуації, у якій дитина діє самостійно, може переносити і відігравати в грі з піском негативні емоції, при цьому дорослий може виступати руйнівником, використовуючи фігурки і ляльки.

4. Вибір допомоги.

Засоби: звернення до дитини за допомогою: «Що буде з мешканцями країни?», «Що ж робити?», «Як бути?», «Чи зможеш ти допомогти?», «Тільки ти з таким добрим серцем зможеш допомогти мешканцям цієї країни!» і т.ін.

Стиль дорослого: зацікавлена особа, що вивчає ситуацію, шукає вихід на рівні з дитиною. Дорослий переконує, підбадьорює, вселяє віру в себе, вказує на потенційні можливості дитини. Інтонації сугестивні.

5. Боротьба і перемога.

Засоби: діти грають ситуацію боротьби зі злом. Тут – вони мудреці і лицарі, феї і чарівники. Кожен виступає під маскою найближчого йому персонажа, далі відбувається відновлення, реконструкція, перетворення пісочної країни. Саме зараз діти стають Творцями – відновлюють світ відповідно до своїх побажань і набутих навиків, будують так, щоб у новій країні всім було зручно. Посилюється успішний досвід – дітям усі вдячні.

Стиль дорослого: він підтримує, підбадьорює, виказує своє зацікавлення, виражає впевненість у тому, що у дитини все вийде. Тоді висловлює щире захоплення дитиною, дякує за вигадку і доброту.

6. Утвердження перемоги.

Засоби: невимушене продовження гри, у якій відбувається святкування перемоги.

Стиль дорослого: дорослий розпитує про емоційний стан дітей, думки і почуття, які виникли у процесі гри, чи сподобалося їм, що вони будуть робити, якщо раптом знову втраплять у подібну ситуацію.

7. Перспектива подальших ігор.

Засоби: продовження розповіді про подальші ігри та пригоди.

Стиль: дорослий продовжує стимулювати інтерес дитини.

Отже, названі вище функціональні можливості використання казки та роботи з піском визначають провідні напрями роботи психолога з дітьми, а саме :

- розвиток пізнавальних процесів;
- розвиток емоційно-вольової сфери;
- розвиток фізичної сфери;
- розвиток творчої уяви;
- розвиток форм соціальної взаємодії.

Табл. 1.

Діагностичні завдання для оцінювання рівня розвитку творчих здібностей старших дошкільників

(Л. Венгер, Е. Торенс, В. Котирло, С. Кулачківська, З. Макуйленко)

Блок перший

Когнітивний компонент

Мета. Оцінити:

- здатність опановувати нові знання, уміння та навички;
- уміння застосовувати отримані знання, навички в різних ситуаціях;
- уміння продукувати оригінальні ідеї та рішення.

Завдання 1

Інструкція:

вигадати казку під назвою «Неслухняні діти». Героями можуть бути різні персонажі: птахи, тварини, люди. Зміст казки обов'язково має відповідати назві.

Завдання 2

Матеріали:

- картки, на яких зображені фігури різних форм;
- папір;
- кольорові олівці.

Інструкція:

домалювати фігуру на картці так, щоб утворився малюнок.

Завдання 3

Матеріали:

- повітряна кулька для кожної дитини.

Інструкція:

граючись із кулькою, відповісти на запитання:

- Чому кулька така легка?
- Чому здута кулька менша від надуті?
- Чи можна кульками прикрашати ялинку?
- Що буде з кулькою під час контакту з гострим предметом?

Критерії оцінювання рівня розвитку когнітивного компонента творчих здібностей дитини.

Високий рівень (7 — 9 балів):

- має сформовану систему знань, умінь та навичок пізнавальної діяльності;
- творчо використовує набутий когнітивний досвід у різних умовах, під час розв'язання різнобічних творчих завдань;
- правильно добирає способи й засоби розв'язання творчих завдань.

Середній рівень (4 — 6 балів):

- ситуативно засвоює нові знання, уміння та навички, мисленнєві операції (порівняння, зіставлення) виконує фрагментарно;
- розв'язує завдання за інструкцією з конкретизацією кожного кроку чи фрагмента завдання;
- творчо розв'язує завдання лише за умови попередньої роботи.

Низький рівень (1—3 бали):

- виявляє низьку активність до опанування нових знань, умінь та навичок;
- пристосовується до вподобань та смаків інших дітей, інтуїтивно використовує логічні уявлення під час розв'язання діагностичних завдань;
- не бачить варіантів, способів і засобів розв'язання діагностичних творчих завдань.

Блок другий **Емоційно-вольовий компонент**

Мета. Оцінити:

- уміння знаходити способи подолання труднощів;
- здатність регулювати емоційно-вольову сферу діяльності та поведінки;
- здатність мобілізувати творчі зусилля для досягнення мети.

Завдання 1

Матеріали:

- схема будинку;
- 15 карток із цупкого паперу (розміром 8x11 см);
- іграшка-гномик із «Кіндер-сюрпризу».

Інструкція:

збудувати з карток чарівний будинок для маленького гномика. За необхідності дорослий може показати технологію будівництва. Якщо дитина протягом 25 хв. не спроможна розв'язати завдання, дорослий зупиняє її.

Завдання 2

Матеріали:

для кожної дитини —

- набір кольорових олівців чи фарб;
- пензель;
- папір для малювання.

Інструкція:

намалювати будь-який сюжет, попередньо розповівши його зміст дорослому. Малювати потрібно лише те, про що йшла мова в сюжеті.

Завдання 3

Інструкція:

прослухати розповідь і відповісти на запитання.

Розповідь: у таксі сів чоловік з фотоапаратом. Він сказав водієві, куди йому треба їхати, і вони швидко прибули на місце. Пасажир заплатив таксисту, вийшов з машини й попрямував до будинку. Водій подивився на те місце, де сидів пасажир, і побачив на сидінні фотоапарат. Він зупинив машину, взяв забуту пасажиром річ і пішов до під'їзду, куди увійшов власник фотоапарата. Водій не знав, у якій квартирі живе неуважний пасажир, тому почав дзвонити в усі квартири одна за одною. Зрештою, на другому поверсі двері однієї з квартир відчинив власник фотоапарата. Таксист, посміхаючись, простягнув йому загублену річ. Чоловік подякував водієві.

Запитання:

- Чи правильно зробив водій?

- Як іще він міг вчинити?
- Чому він вирішив неодмінно знайти власника фотоапарата?
- Як іще водій міг знайти власника фотоапарата?

Критерії оцінювання рівня розвитку емоційно-вольового компонента творчих здібностей дитини

Високий рівень (7 — 9 балів):

- контролює свої емоції, виявляє позитивний настрій, оптимізм під час міжособистісної взаємодії у процесі розроблення спільного плану дій;
- толерантно ставиться до думок, тверджень та дій інших дітей, підпорядковує свої бажання колективним правилам;
- спрямовує свої творчі зусилля на досягнення мети, отримує задоволення від участі в колективній діяльності.

Середній рівень (4 — 6 балів):

- частково контролює свої емоції, ситуативно проявляє оптимізм, не завжди позитивно емоційно налаштована на колективну діяльність;
- зверхньо ставиться до дій та думок інших дітей, ситуативно розв'язує колективні завдання;
- частково мобілізує творчі зусилля для досягнення мети, участь у спільній діяльності не приносить достатньо задоволення через нестійку емоційно-вольову регуляцію поведінки.

Низький рівень (1—3 бали):

- не контролює свої емоції, виявляє негатив під час розроблення спільного плану дій, має недостатньо вольових зусиль для подолання труднощів, що виникають у процесі спільної діяльності;
- ігнорує колективні правила, думки та твердження інших дітей;
- не докладає зусиль для досягнення мети, характерна слабкість вияву емоцій у результаті спільної діяльності.

Блок третій

Комунікативний компонент

Мета. Оцінити:

- здатність до міжособистісної комунікації;
- уміння долучатися до прийняття колективного рішення;
- уміння толерантно розв'язувати конфліктні ситуації.

Завдання 1

Інструкція:

трьом-чотирьом дітям розповідають ситуацію: «Мандрівник потрапив на чарівний острів, де живуть плакси. Він намагається втішити то одного, то другого, але всі діти-плакси відштовхують його і продовжують плакати». Прослухавши ситуацію, діти відповідають на запитання:

- Що було далі?
- Як заспокоїти всіх плакс?

Завдання 2

Матеріали:

для кожної трійки дітей —

- ватман;
- набір фарб або олівців.

Інструкція:

діти сидять по троє за столами. їм необхідно відправити лист про нашу планету жителям іншої галактики. Оскільки мова, якою спілкуються інопланетяни, дітям невідома, листа потрібно намалювати. Діти мають розподілити обов'язки між собою: хтось малює людей, хтось місце, де вони мешкають, хтось рослини, тварини, транспорт тощо.

Завдання 3

Матеріали:

- ватман, на якому зображено будинок;
- набір фарб або олівців.

Інструкція:

- участь беруть 8—10 дітей. Вони мають домалювати на ватмані, що вже містить зображення будинку, сюжет на вільну тему, плануючи та узгоджуючи свої дії у межах групи.

Критерії оцінювання рівня розвитку комунікативного компонента творчих здібностей дитини

Високий рівень (7 — 9 балів):

- активний учасник творчого процесу, виявляє взаємодопомогу та взаєморозуміння, продуктивно співпрацює під час колективного розв'язання завдання;
- зорієнтована на спілкування і взаємодію з дітьми та педагогами;
- діагностико творчих здібностей
- толерантна під час розв'язання конфліктних ситуацій, намагається не створювати їх.

Середній рівень (4 — 6 балів):

- в окремих випадках виявляє активність під час обговорення, не завжди готова до співтворчості;
- ситуативно готова взаємодіяти з членами колективу, не бере участі в колективному прийнятті рішень;
- іноді ініціює конфліктні ситуації, незважаючи на думки та рішення інших дітей.

Низький рівень (1—3 бали):

- не схильна до міжособистісного спілкування, тримає дистанцію під час міжособистісної взаємодії;
- невпевнена, не вміє встановлювати контакт у колективі, часто відмовляється від участі в колективній діяльності;
- створює конфліктні ситуації, заважає активним учасникам у процесі діяльності.

Результати проведеної діагностичної роботи, з метою контролю за динамікою розвитку творчих здібностей дітей, автори системи діагностичного дослідження пропонують фіксувати в спеціально розробленій картці.

Картка оцінювання рівня розвитку творчих здібностей дитини старшого дошкільного віку

Прізвище, ім'я дитини _____

Вік _____

Структурні компоненти творчих здібностей	Завдання	Складова	Характеристика прояву	Оцінка рівня прояву, бали	Середній бал
Когнітивний	Завдання 1	здатність опановувати нові знання, навички та вміння	виявляє низьку активність у процесі опанування нових знань, умінь та навичок	1	3,3
	Завдання 2	уміння застосовувати отримані знання, навички в різних ситуаціях	розв'язує завдання за інструкцією з конкретизацією кожного кроку чи частини завдання	4	
	Завдання 3	уміння продукувати оригінальні ідеї та рішення	творчо розв'язує завдання лише за умови попередньої підготовчої роботи	5	
Емоційно-вольовий	Завдання 1	уміння знаходити способи подолання труднощів	частково контролює емоції, ситуативно проявляє оптимізм, не завжди позитивно налаштована на колективну діяльність	4	3,3
	Завдання 2	здатність регулювати емоційно-вольову сферу діяльності та поведінки	ігнорує колективні правила, думки та твердження інших дітей	2	
	Завдання 3	здатність мобілізувати творчі зусилля для досягнення мети	частково мобілізує творчі зусилля, участь у спільній діяльності не приносить достатньо задоволення через нестійку емоційно-вольову регуляцію поведінки	4	
Комунікативний	Завдання 1	здатність до міжособистісної комунікації	в окремих випадках виявляє активність під час обговорення, не завжди готова до співтворчості	4	4,6
	Завдання 2	уміння долучатися до прийняття колективного рішення	ситуативно налаштована на взаємодію з членами колективу, не бере участі в колективному прийнятті рішень	5	
	Завдання 3	уміння толерантно розв'язувати конфліктні ситуації	іноді ініціює конфліктні ситуації, незважаючи на думки та рішення інших дітей	5	

Висновок: _____

Рекомендації: _____

Система занять з розвитку творчих здібностей вихованців

Мета: розвиток творчих та інтелектуальних здібностей у дітей дошкільного віку; сприяння створенню у дошкільнят позитивного емоційного настрою, корекція емоційної сфери; виховання співчутливості, доброзичливості, взаємодопомоги та інших позитивних рис характеру дошкільників.

Завдання:

1. Створення оптимальних умов для розвитку творчого потенціалу дитини.
2. Активізація просторової уяви, образно-логічного мислення.
3. Тренування дрібної моторики рук.
3. Створення позитивного емоційного настрою.
4. Удосконалення координації рухів, дрібної моторики, орієнтації у просторі;
5. Стимуляція вербальної і невербальної активності у процесі гри, формування навичок позитивної комунікації;
6. Розвиток сенсорно-перцептивної сфери дитини, зокрема тактильно-кінестетичної чутливості.
7. Розвиток творчих здібностей, уяви та фантазії.

Заняття для дітей 2-3 років

Мета: вчити дітей зосереджуватися; сприяти розвитку тактильної чуттєвості; знайомити малят з природними матеріалами; розвивати увагу, пам'ять, мовлення, мислення творчу уяву та фантазію; збагачувати словниковий запас.

Заняття 1. Знайомство

Мета: концентрація уваги, знайомство з пісочницею.

1. Привітання: «Добрий день! Вітаю!»

Діти вітаються з дорослим, один з одним.

2. Вирушаємо в гості до Сонечка.

Діти під музику рухаються по кімнаті. Знаходимо сонечко і воно грається з дітьми. Сонечко просить дітей на піску намалювати свій портрет.

Діти підходять до лоточків з піском. Дорослий запрошує дітям торкнутися пісочку по черзі пальчиками однієї, потім другої руки, потім усіма пальцями одночасно. Дорослий пропонує дітям намалювати коло, портрет сонечка. Діти виконують завдання.

3. Прощання

Заняття 2.

Мета: Розвиток тактильно-кінестетичної чутливості й дрібної моторики пальців рук.

1. Привітання

Діти вітаються з дорослим ,один з одним.

2. Робота з піском «Вітаються пальчики».

Дорослий запрошує дітей торкнутися пісочку по черзі пальчиками однієї, потім другої руки, потім усіма пальцями одночасно.

Настав час привітатися кулачком – легко або з напруженням малюк стискає кулачки з піском,потім поволі висипає його з руки.

«Ручки радіють пісочку» - перетирати пісок між пальцями, долонями.

3. «Сюрприз»

Дітям пропонуємо знайти заховану іграшку. Коли діти знайшли іграшку, пропонуємо погратись нею (збудувати гірку ,побудувати будинок).

4. Прощання.

Заняття 3.

Мета: зняття емоційного напруження в дітей; розвиток позитивних емоцій, тактильно-кінестетичної чутливості; формування навичок культури поведінки.

1. Привітання .

Діти вітаються з дорослим, один з одним.

2. «Сюрприз».

Дітям пропонуємо знайти заховану іграшку. Коли діти знайшли іграшку, пропонуємо погратись нею (збудувати гірку, побудувати будинок, зробити доріжку...).

3. Продовжуючи гру, пропонуємо дітям залишити незвичайні сліди. «Йдуть ведмежата»- дитина кулачками і долонями з силою натискає на пісок. «Стрибають зайці» - кінчиками пальців дитина ударяє по поверхні піску, рухаючись у різних напрямках (всі дії супроводжуються коротенькими віршиками).

4. Прощання.

Заняття 4.

Мета: розвиток моторики пальців рук.

1. Привітання.

Діти вітаються з дорослим, один з одним.

2. Пропонуємо дітям пограти в казочку.

Діти на піску роблять доріжки для героя казки Колобок.

3. Продовжуючи гру, пропонуємо дітям робити сліди, наприклад «на зустріч Колобку», «стрибає зайчик» - кінчиками пальців дитина ударяє по поверхні піску, рухаючись у різних напрямках, «йде ведмедик» - дитина кулачками і долонями з силою натискає на пісок і т.д.(розповідаючи казку допомагаємо дітям робити сліди)

4. Психолог пропонує вирівняти пісок і намалювати портрет Колобка.

5. Прощання .

На наступних заняття використовуються віршики, потішки, пісеньки, психолог проводить розвивальні заняття з піском і водою, з використанням камінців, мушлів і т. ін.

Заняття для дітей 5 -7 років

Мета: створити умови психологічного комфорту, сприяти творчому самовираженню дитини, допомогти посісти своє місце, дати нагоду відчувати себе єдиним цілим з оточенням.

Заняття 1

Мета: Активізація уваги дітей, сприяння творчому самовираженню.

1 . Привітання.

2. Вправа "Казкова скринька"

Ведучий пропонує дітям пригадати своїх казкових героїв, і розповісти про них, чим вони подобаються.

3. Вправа "Ляльковий театр"

Ведучий пропонує дітям пригадати своїх казкових героїв, і показати їх.

4. Вправа "Пестоші"

Діти передають по колу м'яку іграшку і, взявши в руки, гладять її, кажуть ніжні слова.

5. Читання казки.

6. Обговорення казки.

7. Вправа "Чарівне дзеркало"

Діти малюють свій настрій на піску.

8. Ритуал прощання.

Заняття 2

Мета: Активізація просторової уяви, образно-логічного мислення, тренування дрібної моторики рук.

1. Привітання.

2. Вправа "Казкова скринька"

Ведучий пропонує дітям пригадати негативних казкових героїв, і розповісти про них, чим вони їм не подобаються.

3. Вправа "Сюрприз"

Діти в піску знаходять іграшки і розповідають про них, як вони потрапили в пісок.

4. Вправа "Скажи гарне слово"

Діти передають по колу негативного героя «Чортика» і, взявши його в руки, кажуть гарні слова.

5. Читання казки.

6. Обговорення казки.

7. Вправа "Ляльковий театр"

Ведучий пропонує дітям показати своїх улюблених казкових героїв.

8. Ритуал прощання.

Заняття 3

Мета: Стимуляція вербальної і невербальної активності у процесі гри, формування навичок позитивної комунікації.

1. Привітання.

2. Вправа "Казкова скринька"

Ведучий пропонує дітям перетворитися в казкового героя, і розповісти про нього

3. Вправа "Ляльковий театр"

Ведучий пропонує дітям пригадати негативного казкового героя, і показати його.

4. Вправа "Комплімент"

Діти кажуть один одному гарні слова

5. Колективне перероблювання знайомої казки.

Діти складають, дорослий записує.

6. Обговорення складеної казки.

7. Вправа "Мій улюблений казковий герой"

Діти малюють казкового героя.

8. Ритуал прощання.

Заняття 4

Мета: Удосконалення координації рухів, дрібної моторики, орієнтації у просторі.

1. Привітання.

2. Вправа "Моя улюблена іграшка"

Ведучий пропонує дітям розповісти про свою іграшку, скласти маленьку розповідь.

3. Вправа "Домашні та дикі тварини"

Ведучий пропонує дітям пригадати домашніх та диких тварин, і показати їх.

4. Вправа "Знайди скарб"

В піску заховані маленькі фігурки, їх знаходять та про них розповідають.

5. Створюємо казку

Фігурки які знайшли в піску поєднуємо, створюючи казку, дорослий допомагає і записує казку.

6. Обговорення казки.

Що подобається, а що ні.

7. Вправа "Намалюй героя казки"

Діти малюють героїв вигаданої ними казки.

8. Ритуал прощання.

Заняття 5

Мета: Розвивати творчі здібності, уяву та фантазію дітей.

1. Привітання.

2. Вправа "На яку тварину я схожий?"

Ведучий пропонує дітям розповісти про улюблену тварину.

3. Вправа "Домашні та дикі тварини"

Ведучий пропонує дітям пригадати домашніх та диких тварин, і показати їх.

4. Вправа "Скажи приємне"

Діти передають по колу м'яч і кажуть гарні слова.

5. Читання казки (яку склали діти).

6. Обговорення казки.

7. Вправа "Намалюємо казку"

Діти малюють свого героя.

8. Ритуал прощання.

Заняття 6

Мета: сприяти творчому самовираженню дитини

1. Привітання.

2. Вправа "Моя улюблена іграшка"

Ведучий пропонує дітям розповісти про свою іграшку.

3. Вправа "Ляльковий театр"

Ведучий пропонує дітям пригадати своїх казкових героїв, і показати їх.

4. Вправа "Скажи приємне"

Діти передають по колу м'яч і кажуть приємні слова.

5. Читання казки.

6. Обговорення казки.

7. Вправа "Мій будинок" Діти пропонується намалювати свій дім.

8. Ритуал прощання.

Заняття 7

Мета: розвивати дрібну моторику пальців рук, уяву, творчість, позитивні емоції.

1. Привітання.

2. Вправа "Моя улюблена іграшка"

Ведучий пропонує дітям розповісти про свою іграшку.

3. Вправа "Хто сильніший, хто слабкий"

Ведучий пропонує дітям показати мімікою хто сильний, хто ні.

4. Читання казки.

5. Обговорення казки.

6. Вправа "Принц і Принцеса"

Діти за бажанням сідають на трон, а решта кажуть щось приємне.

7. Вправа "Мій настрій"

Діти малюють свій настрій.

8. Ритуал прощання.

Заняття 8

Мета: зрозуміти, чи не відчуває дитина себе зайвою для батьків, чи достатньо їй уваги з боку батьків.

1. Привітання.

2. Вправа "Маленьке зайченятко"

Ведучий пропонує дітям розповісти про маленького зайченятка.

3. Вправа "Мої страхи"

Ведучий пропонує дітям показати мімікою, жестами свої страхи.

4. Читання казки про страх.

5. Обговорення казки.

6. Вправа "Принц і Принцеса"

Діти за бажанням сідають на трон, а решта кажуть щось приємне.

7. Вправа "Зайчик"

Діти ліплять зайчика.

8. Ритуал прощання.

Заняття 9

Мета: сприяти творчому самовираженню дитини.

1. Привітання.

2. Вправа "Казкова скринька"

Ведучий пропонує дітям перетворитися у кого вони бажають, і розповісти про свого героя.

3. Вправа "Хто сильніший, хто слабкий"

Ведучий пропонує дітям показати мімікою хто сильний, хто ні.

4. Читання казки.

5. Обговорення казки.

6. Вправа "Чарівні дзеркала"

Діти малюють свій настрій.

7. Вправа "Спонтанне малювання"

Діти малюють що хочуть.

8. Ритуал прощання.

Заняття 10

Мета: Створити позитивний емоційний настрій, розвивати творчі здібності, уяву та фантазію.

1. Привітання.

2. Вправа "Моя улюблена іграшка"

Ведучий пропонує дітям розповісти про свою іграшку.

3. Вправа "Мавпочки"

Ведучий пропонує дітям показати мімікою жести мавпочок.

4. Читання казки.

5. Обговорення казки.

6. Вправа "Комплімент"

Діти кажуть приємні слова.

7. Вправа "Моя мрія"

Діти малюють свою мрію.

8. Ритуал прощання.

Домашнє завдання - скласти казку, записати або намалювати її.

Матеріали консультування вихователів на тему: "Розвиток творчого потенціалу дитини - дошкільника"

Загальні підходи до розвитку творчих здібностей.

Чим відрізняється творча діяльність від нетворчої.

Творча діяльність зумовлюється розвитком креативних здібностей. Часто творчі і креативні здібності вважають синонімами, але це зовсім не так.

Щоб розвинути креативні здібності дитини, потрібен вплив зовнішніх факторів, де важливу роль відіграє вихователь.

До факторів, що стимулюють креативність, відносить такі:

1. Орієнтацію на потребу у творчому розв'язанні завдань;
2. Відсутність перешкод щодо проявів спонтанності та ініціативи;
3. Створення можливості маніпуляції з предметами і варіативності і варіативності думок;
4. Навчання уважному ставленню до сигналів навколишнього природного середовища;
5. Виховні впливи, спрямовані на визначення людиною цінності креативних рис своєї особистості.

До факторів, що гальмують креативність відносяться:

- орієнтація лише на успіх;
- страх дати неправильну відповідь;
- підсилену орієнтацію на думку однолітків;
- побоювання звинувачень у незвичайності;
- обмежену ініціативу та заборону запитань;
- уявлення про дивергентне мислення як про відхилення від норми;
- жорстке розмежування трудової та ігрової діяльності.

Необхідно враховувати таку особливість творчої діяльності: якщо діти не мають достатнього простору для розгортання індивідуальної діяльності, то сильніші за характером поступово підпорядковують собі слабших. Тоді менш ініціативні перетворюються на слухняних виконавців і забувають про власне творення. Звичайно процес навчання при цьому не припиняється, але в основу його вже лягає чужий досвід.

На жаль на практиці розвиток творчих здібностей дошкільнят відбувається опосередковано, тому що вихователі в своїй діяльності надають перевагу розвитку конвергентного - логічного і послідовного, а не дивергентного мислення.

Під **дивергентним мисленням** розуміють мислення, яке характеризується швидкістю, гнучкістю та оригінальністю у процесі знаходження розбіжностей, формулювання проблем, пошуку шляхів розв'язання завдань.

Дивергентне мислення характеризується такими особливостями:

- **Легкість і продуктивність** - тобто те, наскільки швидко індивід може створювати певні продукти творчості: ідеї, думки, об'єкти тощо.
- **Гнучкість** - здатність до швидкого переходу від однієї проблеми до іншої або їх об'єднання;
- **Оригінальність** - своєрідність мислення, незвичність підходу до проблеми, її нове розв'язання;

- **Точність** (відповідність), стрункість мислительних операцій щодо виниклої проблеми, вибір адекватного рішення відповідно до поставленої мети.

Отже, розмежовуючи дивергентне й конвергентне мислення, вихователям слід більше уваги приділяти дивергентному мисленню, так як воно є однією з умов розвитку творчості в дошкільному віці.

Етапи творчого процесу

Творчість як процес має певні етапи:

Перший — підготовчий період. Створення проблемної ситуації, постановка, її аналіз.

Другий - процес вирішення проблеми. Результатом активності підсвідомих сил є **третій період** творчого процесу - інсайт (осаяння). Крім того, для підготовки осаяння важливим є стан спокою нервової системи.

Четвертий період творчої роботи-упорядкування інтуїтивно отриманих результатів.

Щоб ефективно розвивати творчі здібності, які є основою здійснення творчої діяльності, передусім слід з'ясувати, що ж являють собою творчі здібності.

Здібності - це синтез властивостей та якостей особистості, що забезпечує успішність виконання того чи того виду діяльності.

Здібності поділяють на **загальні та спеціальні**. Під загальними здібностями розуміють рівень інтелектуально-мотиваційного розвитку особистості, тобто рівень сформованості загальних для будь-яких форм поведінки особливостей її психологічного механізму.

Загальні здібності поділяються на складні та елементарні. Загальні складні здібності є здібностями до загальнолюдських видів діяльності; праці, навчання, гри, спілкування. Вони притаманні всім людям. Кожна здібність є складною структурою властивостей особистості. Загальні елементарні здібності є у кожної людини; відчуття, сприймання, пам'ять, мислення, уява, мовленнєві здібності.

Спеціальні здібності характеризуються як певна система властивостей особистості, яка допомагає досягнути високих результатів у будь-якій спеціальній галузі діяльності: музичній, математичній, технічній, літературній тощо. **Спеціальні елементарні здібності** (окомір, музичний слух, критичність мислення, словесно-логічна пам'ять, висока нюхова чутливість) притаманні не всім людям, вони передбачають певний вияв якісних сторін психічних процесів. Ці здібності розвиваються на основі задатків у процесі навчання.

Спеціальні складні здібності (професійні) притаманні не всім людям. Вони є здібностями до певної професійної діяльності, що виникли у процесі історії людської культури.

Загальні здібності виявляються у кожної людини частіше в одному, рідше - у кількох видах діяльності, і, залежно від цього, набувають певну спеціалізацію.

Творчі здібності належать до загальних відносяться до загальних.

Виділяють такі компоненти творчих здібностей:

Мотиваційно-творча активність (допитливість, творчий інтерес, почуття захопленості, емоційний сплеск, радість відкриття; прагнення до творчих досягнень; прагнення до лідерства; прагнення до отримання високої оцінки; почуття обов'язку, відповідальності; особиста значущість творчої діяльності; прагнення до самоосвіти, самовиховання);

- **Інтелектуально-логічні здібності** (здібності аналізувати, порівнювати; здібність виділяти головне, відкидати другорядне; здібність описувати явища, процеси; здібність давати визначення; здібності пояснювати; здібності доводити, обґрунтовувати; здібність систематизувати та класифікувати);
- **Інтелектуально-евристичні здібності** (здібність генерувати ідеї, висувати гіпотези; здібність фантазувати; асоціативність мислення; здібність бачити суперечність; здібність переносити знання та вміння у нові ситуації; незалежність суджень, критичність мислення, здібність оцінково характеризувати).

на тему: «Вихователь – людина творча»

Мета: розвиток креативних і комунікативних здібностей педагогів; створення сприятливого мікроклімату в колективі; розвиток мотивації вихователя до самовдосконалення у різноманітних сферах життя; сприяння розвитку творчої уяви та гнучкості мислення; згуртування колективу.

Завдання:

1. Активізувати внутрішню енергію учасників для створення гарного настрою у групі.
2. Допомогти учасникам усвідомити і сформулювати свої позитивні сторони у спілкуванні з оточуючими.
3. Розвивати оригінальність і гнучкість мислення, стимулювати творчу уяву та фантазію, згуртувати колектив.
4. Сприяти розвитку перспектив професійного зростання і розширення сфер ефективних дій у професійній діяльності й поза нею.

Обладнання: вирізки із журналів, газет, ватмани, ножиці, олівці, фломастери, клей, скринька, музична композиція.

Хід тренінгу

1. Прийняття правил роботи

Група озвучує та приймає правила роботи на тренінговому занятті. Правила закріплюються на демонстраційному стенді, який добре видно кожному з учасників:

1. Дотримуватися правила «конфіденційності».
2. Бути відкритим і відвертим.
3. Про себе говорити «я», а не «ми».
4. Не перебивати того, хто висловлюється.
5. Працювати за принципом «тут і тепер».
6. Дотримуватися правила «добровільної активності».
7. Поважати думку іншого.
8. Цінувати свій час і кожного.

Вступне слово психолога

Сьогодення ставить нові вимоги до дошкільної освіти й до кожного вихователя. Педагоги мають бути творчими особистостями, новаторами ідей, постійно підвищувати свою професійну майстерність.

Сьогодні ми з вами поговоримо про те, що і загальнолюдські цінності, й педагогічна майстерність, і професійні переваги органічно притаманні природі педагогічної праці й потенційно присутні в кожному з нас. Слід лише з'явитися тому, що вже чекає свого

Вправа «Самопрезентація»

Мета: допомогти учасникам краще пізнати одне одного; створити умови для ефективної співпраці.

Психолог. Зараз кожен із вас продовжить таке речення: «Не хочу хвалитися, але я...»

Інформаційне повідомлення

Проблему творчості розглядали багато психологів-науковців і педагогів. Вони давали різне визначення поняттю «творчість». Проте не має тільки одного правильного визначення.

У вузькому сенсі творчість – людська діяльність, яка породжує щось якісно нове, те, що має суспільно-історичну цінність.

У широкому сенсі творчість – це практична або теоретична діяльність людини, під час якої з'являються нові результати: знання, рішення, способи діяльності, матеріальні цінності. Тобто творчі здібності так чи інакше притаманні кожній людині.

вивільнення.

Бліц-опитування «А я думаю...»

- Що спонукає вихователя творити?
- Які риси притаманні творчому педагогу?
- Як впливає творча діяльність вихователя на творчість дітей?
- Чи можливе творче зростання педагога без постійного розвитку загальної культури особистості?
- Педагогічна творчість – це право чи обов'язок вихователя?

Висновок: Творчість – це діяльність, яка породжує дещо якісне нове, що відрізняється неповторністю, оригінальністю.

Вправа «Моє бачення творчого вихователя»

Мета: визначити якості, що характеризують креативного вихователя сучасного дошкільного закладу.

Психолог. Вправа називається «Моє бачення творчого вихователя». Ви повинні протягом п'яти хвилин до кожної літери слова «творчість» дібрати якості, які, на вашу думку, характеризують творчого вихователя дошкільного закладу. Для ефективної роботи пропоную поділитися на групи за допомогою лічилки «Троянда, лілія, фіалка». Усі однакові квіти об'єднуються в одну групу. Так у нас утворилися три чудові групи.

(Після виконання творчого завдання один представник групи зачитує версію розшифровки слова «творчість».)

Т – толерантний, терплячий, трудолюбивий...

В – винахідливий, відкритий, впевнений, вольовий, відвертий, відповідальний...

О – оригінальний, обізнаний ...

Р – рішучий, розкутий, реактивний, романтичний, різний...

Ч – чутливий, чесний, чуйний, чарівний...

І – ініціативний, інтелігентний, інтелектуальний...

С – самостійний, свідомий, самодостатній, сумлінний, сміливий...

Т – товариський, турботливий, тактовний...

Ь

Які риси властиві творчій особистості:

- Творчій особистості не властивий конформізм. Саме незалежність суджень дає змогу знаходити шляхи, якими через страх виглядати смішно не наслідуються йти інші люди;
- творча людина і відверта, користується популярністю, але їй нелегко увійти в життя соціальної групи;
- творча особистість лише тоді сприймає загальноприйняті цінності, коли вони збігаються з її власними;
- вона не догматик, її уявлення про життя та суспільство, про сенс вчинків можуть бути неоднозначними;
- допитлива, постійно прагне об'єднати дані з різних галузей;
- полюбляє бавитися, в неї з'являється безліч чудернацьких ідей, має дитячу здатність дивуватися й захоплюватися;
- полюбляє мріяти, може дивувати інших через те, що впроваджує в життя «безглузді» ідеї, інтегруючи ірраціональні аспекти своєї поведінки.

Умови, що заважають виявленню творчості:

- стереотипи мислення;
- страх помилитися, прагнення не оригінально розв'язати завдання, а отримати високу оцінку;
- надто велике бажання може гальмувати творчий процес — щоб імпровізувати, потрібне натхнення;
- однопланові знання не сприяють творчості, потрібні широкі інтереси в різних життєвих сферах;
- страх бути в центрі уваги, небажання здаватися «білою вороною», екстравагантною.

Вправа «Казковий вернісаж»

Мета: активізувати образну пам'ять і творчу уяву, розвивати швидкість та гнучкість думки, вміння міркувати нестереотипно.

Усі ми родом із дитинства, і завжди з ніжністю і любов'ю згадуємо казки, які чули вдома, в дитячому садку, в школі. Адже казка – не просто найпопулярніший фольклорний жанр, це джерело, що дає творчу наснагу кожній творчій людині. Казка дарує радість і дорослим, і дітям. Тому зараз ми виконаємо вправу «Казковий вернісаж». Кожна група по черзі витягує згортки зі скриньки із описом знайомої всім казки. Група думає над відповіддю, потім зачитує опис казки і свій варіант відповіді.

Отже, розпочинаємо.

1. В якій відомій казці сіра непривітна особистість здійснює підступний план убивства двох осіб, і лише завдяки своєчасному втручання громадськості все закінчується добре?

(Червона шапочка)

2. Назвіть казку, в якій різні за своїм соціальним статусом герої займали по черзі помешкання, створене в незвичайному архітектурному стилі. І все було б добре, якби до помешкання не повернувся його попередній власник зі своїм охоронцем. От героям казки й довелося залишити незаконно зайняту територію.

(Рукавичка)

3. Герой якої казки постійно виконує забаганки своєї норовливої дружини? Проте, як би він не прагнув задовольнити амбіції супутниці, вона щоразу підвищує рівень вимог. Зрештою, подружжя опиняється на початковому етапі задоволення власних потреб.

(Золота рибка; Про липку та зажерливу бабу)

4. В якій казці головна героїня постійно й нахабно обмовляла тих, хто робив їй добро? А коли вона, щоб уникнути покарання, незаконно оволоділа чужим помешканням, то різні впливові особи намагалися провести з нею роботу з подолання її асоціальної поведінки. Вдалося це лише найменшому з усіх учасників експерименту.

(Коза-дереза)

5. Назвіть казку, в якій ідеться про спортсмена, котрий вирушає на змагання з бігу з перешкодами. Хитрість і витримка допомогли йому дуже близько підійти до фінішу, проте фінал – трагічний. Проявивши занадто велику самовпевненість, він гине.

(Колобок)

6. Назвіть казку, в якій головна героїня могла перевтілюватися в різні образи задля свого нареченого. Проте одного разу його нерозсудливість та імпульсивність у поведінці призвели до довготривалої розлуки закоханих. Та, долаючи різні перешкоди, вони все ж таки єднають свої долі.

(Царівна жаба)

Техніка «Колаж» (музичний супровід)

Мета: розвивати оригінальність і гнучкість мислення, стимулювати творчу уяву та фантазію, згуртувати колектив.

Психолог. Кажуть, що справжня жінка з нічого може зробити три речі: салат, капелюшок і конфлікт. Ми з вами – справжні жінки. І я переконана, що крім цих трьох речей можемо ще дещо створити.

Зараз вашій увазі пропонується техніка «Колаж», яка виконуватиметься в групах. (Колаж – це один із варіантів арттерапевтичних методів, що полягає в наклеюванні на основу відмінних від неї матеріалів, відмінних за кольором і формою. Все наклеюється на ватман.)

За допомогою вирізок із журналів, газет, листівок вам потрібно створити образ на тему: «Мрії творчого вихователя».

Колаж може бути доповнений власними надписами, малюнками.

Обговорення.

Історія для роздумів «Притча для двох мандрівників»

Двох мандрівників мучила спрага, і нарешті, діставшись до поселення, вони отримали по півсклянки води.

Один із подорожніх сприйняв, що склянка наполовину повна, подякував і залишився задоволений.

Інший же сприйняв, що склянка наполовину порожня, й образився, що йому не налили повну склянку.

Дивилися двоє в одне вікно:

Один угледів саме зло,

А інший – листя дощем умите,

Блакитне небо і перші квіти.

Побачив другий – весна давно!

Дивилися двоє в одне вікно.

Підсумок:

Всі ми різні і творчі. Кожній людині властиво помилятися, однак важливо навчитися звертати увагу на позитивні моменти життя і бути вдячними за них.

А негативне запитання «За що?» варто перетворити на позитивне «Для чого?».

Рефлексія «Мені сьогодні...»

Кожен учасник групи має завершити фразу: «Мені сьогодні...»

Прощання «Аплодисменти»

Ми з вами добре попрацювали. На завершення нашої роботи я пропоную уявити на одній долоні посмішку, на іншій – радість. А щоб вони не втекли від нас, їх треба міцно-преміцно поєднати в аплодисменти.

Література:

1. Баранова Н. П. Тренінги для вчителів із педагогічної майстерності. — Х.: Основа, 2009. — 159 с.

2. Зяблін В. Корекційно-розвивальна програма «Мій професійний вибір» // Психологічна газета. — 2009. — №10, —С. 26—32.
3. Смеречинська Л. Комунікативна компетентність сучасного вихователя: психолого-педагогічний тренінг//Психолог дошкілля. — 2012. - № 9.
4. Смеречинська Л. Розвиток креативних здібностей педагогів: психолого-педагогічний тренінг //Психолог дошкілля. — 2011. - № 5.
5. Ярова Т. Стежиною батьківської мудрості//Психолог дошкілля. — 2012.- № 1.

Батьківські збори на тему: «Від творчих батьків до творчої дитини»

Мета:

- виявити уявлення батьків про здібності дітей ;

- познайомити з поняттям «здібності», «творчі здібності» ;
- показати необхідність розвитку творчого потенціалу дітей в сім'ї;
- вчити виявляти і розвивати творчі здібності у дітей.

Епіграф до зборів :
*«Ребенок, испытавший радость творчества
 даже в самой минимальной степени, становится
 другим, чем ребенок, подражающий актам других»*

Б.Асафьев

Обладнання: папір А4 , ручки , кольорові олівці (фарби).

Хід зборів:

I. Теоретична частина

За переказами сім мудреців Стародавньої Греції, зійшовшись в храмі Аполлона в Дельфах , написали на ньому: «Пізнай самого себе «Це вислів повною мірою відноситься до проблеми здібностей. Як тільки людина починає усвідомлювати себе, виділяти як особистість з навколишнього світу, перед ним постають важливі життєві питання : «Хто я ?», «В чому моє призначення ?», «На що я здатний ?» тощо.

Що ж таке здібності? Це такі властивості особистості, які забезпечують людині успішне виконання будь-якої діяльності. Фахівці розходяться в думці з приводу походження і розвитку здібностей: одні вважають, що здібності дані людині від природи, а виховання і навчання лише сприяють розгортанню здібностей протягом життя людини. Інша група вчених упевнена, що всі діти народжуються з однаковими можливостями, а здібності - результат навчання і зусиль батьків, вихователів, викладачів. Істина, як кажуть, знаходиться посередині. Існує й третя думка: і вроджені можливості (задатки) і вплив середовища однаково важливі для розвитку і прояву здібностей .

Вважається , що кожна здорова дитина має від природи всі здібності, щоб оволодіти будь-якою справою, будь-якою професією до середнього рівня.

У сучасному світі творчість цінується дуже високо. Творчі професії сьогодні одні з найбільш затребуваних, а цілеспрямовані творчі люди завжди знаходять свій життєвий шлях для успішної реалізації свого творчого потенціалу. Але на жаль, багато батьків не вважають творчість важливою складовою виховання, розвитку та навчання своєї дитини. Вони воліють робити акцент і ставлять в основу мова, мислення і пам'ять дитини, деколи повністю забуваючи про уяву і творчість. Звичайно, перші три пункти дуже важливі для кожної дитини, але повністю виключати творчість не можна, його розвиток може і повинно йти одночасно з усіма іншими напрямками розвитку.

Творчість важлива не стільки в дитинстві, скільки в дорослому житті. Але щоб бути творчою особистістю в дорослому житті, треба розвивати здібності з дитинства. Сьогодні можна навести величезну кількість прикладів успішних людей творчих професій: актори , співаки, артисти, письменники та інші. Вони реалізували себе через творчість, у них яскрава і цікаве життя, визнання і повагу оточуючих. Безумовно, щоб творчі здібності проявлялися настільки яскраво, необхідно мати якісь природні задатки. Варто особливо відзначити, що розвиток творчих здібностей необхідно для кожної дитини. Нехай навіть вона і не стане в майбутньому знаменитістю, але зате творчий підхід до вирішення тих чи інших питань

допоможе їй в житті, зробить її цікавою особистістю і людиною, здатним долати труднощі, що виникають на життєвому шляху.

Навіщо потрібно розвивати творчі здібності?

Сьогодні до дитини і людини взагалі пред'являються все більш високі вимоги, відповідність яким допомагає йому в житті, у професійній діяльності, у вирішенні проблем. Творчий підхід до тієї чи іншої ситуації допомагає підібрати різні варіанти і вибрати найбільш оптимальний. Звичайно, у кожної дитини творчість проявляється по-різному, у когось - більшою мірою, у когось - меншою. Але якщо у дитини є хоч найменші творчі здібності, то їй буде набагато легше вчитися, трудитися, будувати відносини з оточуючими людьми, справлятися з труднощами.

Мабуть, кожному батькові хотілось, щоб його дитина виросла творчою особистістю. Нічим не обмежена уява, вільний політ фантазії, хороша інтуїція - всі ці фактори є необхідною умовою творчості, яке потім перетворюється в різні відкриття та винаходи. Тому, якщо батьки хочуть бачити свою дитину творчою особистістю, вони повинні стимулювати розвиток творчого потенціалу у дитини.

Що таке творчі здібності?

Творчі здібності - комплексне поняття, яке включає в себе наступні складові:

- прагнення до пізнання;
- вміння пізнавати нове;
- жвавість розуму;
- вміння в звичних речах, явищах знаходити нестандартне;
- прагнення до відкриття;
- вміння застосовувати на практиці, в житті отримані знання, досвід;
- вільна уява;
- фантазія і інтуїція, в результаті яких з'являються винахід, відкриття, щось нове.

З чого почати ?

Часом можна спостерігати картину, коли дорослий малює предмет, або просто показує картинку малюкові і озвучує назву предмета, який зображений. А малюк бачить це по своєму. Дитині здається, що машинка схожа на дворову добру собачку, а чайник - на рибку. Але дорослий вимагає від дитини, щоб дитина запам'ятала правильну назву з точки зору батьків. Батьки намагаються навчити своє чадо шаблонному соціальному сприйняттю та розумінню речей, і пропускають повз те, що дитина належить до світу творчого.

Батькам потрібно змінитися самим, перш за все, для розвитку творчого потенціалу дитини. Сучасні дорослі не вміють грати, фантазувати, як дитина, вони хочуть виглядати серйозними, замість того, щоб веселитися або пустувати. Вони бояться порушити соціальні правила поведінки. Однак, прекрасні терапевтичні засоби, які можуть дати можливість відпочити, розслабитися, надихнутися - це гра, творчість, вільний політ фантазії.

Консервативність, скутість і надмірна серйозність батьків - не найкращі помічники для розвитку творчих здібностей дитини. Навчіться грати в дитячі ігри, не бійтеся на деякий час стати дитиною, шалійте і веселіться, порушуйте іноді правила поведінки дорослої людини в ім'я вашої дитини. Це не тільки допоможе вам зблизитися з вашою дитиною і сприятиме його розвитку, а й стане хорошою психотерапією, яка дозволяє відпочити, відволіктися, зняти напругу і стрес. Складайте разом з дитиною казки, вірші, придумуйте неіснуючих тварин і рослин - підтримуйте його творчу ініціативу.

Для розвитку творчих здібностей необхідно створення умов для свідомого і активної участі у творчій діяльності важливий пошук творчих прийомів, формування та вдосконалення і

вдосконалення базових знань, умінь і навичок, варіативної їх використання та на будь-яких уроках. Головне - це створення загальної атмосфери творчості і радості.

Великий Ян Амос Каменський писав: «Діти охоче завжди чимось займаються. Це дуже корисно, а тому не тільки не слід цьому заважати, а й необхідно вживати заходів до того, щоб завжди у них було що робити».

На думку відомо психолога К. Роджерса, діти вгамовують свою цікавість, свою невгамовну енергію за допомогою інтересу . А якщо його немає у людини, життя його стає нудною, фарбуються в сумні сірі тони, радість власного існування йде. Давайте відкриємо двері в світ інтересу хлопців нашого класу .

Нерідко батьки, що мають дітей середнього і старшого шкільного віку, помічають, що, дорослішаючи, їх кмітливий дитина стає більш пересічним. Звичайно, він стає все розумнішими, отримує все більше знань, але втрачає жвавість вражень, неординарність суджень. Безсумнівно, завдання батьків - не дозволити дитині втратити здатність фантазувати, оригінально мислити. Дуже важливо не втратити час!

II. Практична частина

Що сприяє розвитку творчої активності у дитини?

На розвиток творчих здібностей у дитини позитивно впливають різні види дитячої діяльності:

- навколишній світ;
- розвиваючі ігри та іграшки;
- малювання;
- ліплення;
- читання;
- музика;
- аплікація.

Шановні батьки, давайте почнемо прямо зараз, поки діти здатні все сприймати з притаманною їм природного жвавістю розуму. Існують спеціально розроблені вправи, частина з яких описана в популярному посібнику для батьків і педагогів Л.Я. Суботіній «Розвиток уяви у дітей», зараз ми програємо в деякі з них, але для початку я хочу запропонувати Вам самим перевірити свої здібності.

(Тест «Ваш творчий потенціал », додаток 1)

Гра « Музика»

Батьки слухають музику. Після прослуховування вони беруть чотири фарби: червону, зелену, синю, жовту - і зображують почуту музику. За бажанням батьки розповідають про малюнок.

Вправа «Незавершений малюнок»

Батькам пропонується лист із зображеними на ньому кружечками, квадратами, хрестиками, лініями вертикальним, горизонтальними, зигзагами та ін. Завдання - використовуючи різні елементи, зобразити будь-які образи. Повторюватися не можна.

Гра « віршомазів »

Батьки придумують слова, закінчення яких звучать однаково (палка - галка), складають двовірш на задані рими.

Гра « Винахідник »

Пропонується придумати :

- Неіснуючий прилад, необхідний в домашньому господарстві;
- Незвичайні способи використання звичайних предметів.

«Добре - погано»

- Ви називаєте предмет або явище, а дитина повинна сказати, що в ньому добре, а що - погано. Наприклад, праска : добре - білизна буде випрасуване, погано - можна обпектися; вітер: добре - не буде жарко в сонячний день, погано - можна застудитися.

«Нестандартні задачі »

- Нехай дитина знаходить предметів незвичайний спосіб використання, наприклад, ложкою можна не тільки їсти, але ще і переливати воду з однієї ємності в іншу і т. п. Придумайте незвичайний спосіб використання *дзеркала , стола , гуртки , м'ячі* та інших предметів. Не бійтеся самі придумувати різні завдання.

Наприклад, ось варіант однієї з них. У місто приїхав цирк , але в місті не виявилось жодної краплі клею. Як розклеїти афіші , щоб про приїзд цирку дізналися всі жителі ?

Інша задачка. Вся сім'я зібралася йти в ліс, взяли з собою консерви, хліб, чай. Але коли прийшли в ліс, то згадали, що забули вдома ніж для відкриття консерви. Що робити? Як відкрити банку?

І ще одна задачка. Мамі на день народження подарували кілька однакових іграшок (бантів , листівок і т. д.). Що їй з ними робити?

«Що буде, якщо ...»

- Запропонуйте дитині пофантазувати: що буд , якщо всі люди стануть велетнями, зникне посуд, кішки почнуть говрити людською мовою і так далі.

III . Підсумок

Створення умов у сім'ї для розвитку творчих здібностей дитини.

Якщо Ви хочете виховати творчу особистість і водночас не забувати про психічне здоров'я своїх дітей, то:

- будьте терпимі до дивних ідей, поважайте цікавість, питання та ідеї дитини;
- намагайтеся відповідати на всі питання, навіть якщо вони здаються дикими або «за межею»;
- залишайте дитину одну і дозволяйте йому, якщо він того бажає, самому займатися своїми справами;
- допомагайте дитині цінувати в собі творчу особистість, однак наголошуйте, що його поведінка не повинна виходити за рамки пристойного (бути недобрим, агресивним);
- допомагайте йому справлятися з розчаруванням і сумнівом, коли він залишається один в процесі незрозумілого одноліткам творчого пошуку: нехай він збереже свій творчий імпульс, знаходячи нагороду в собі самому і менше переживаючи про своє визнання оточуючими;
- знаходьте слова підтримки для нових творчих починань дитини;
- уникайте критикувати перші досліди - як би не були вони невдалі;
- ставтеся до них з симпатією і теплотою: дитина прагне творити не тільки для себе, а й для тих, кого любить.

Вчіть дитину покладатися у пізнанні на ризик та інтуїцію: найбільш імовірно, що саме це допоможе здійснити дійсне відкриття.

Як сказав східний мудрець: «Дитина - це не посудина, яку треба наповнити, а вогонь, який потрібно запалити», тож не забувайте про це.

Список використаних джерел:

1. Лисогірська М.В. «Азбука виховання ». - Саратов: Изд-во Наукова книга, 2005. стр. 30
2. <http://azps.ru/tests/stest/createability.html>
3. http://www.testmix.ru/t_v_reben.html # MyLabel
4. <http://nsportal.ru/nachalnaya-shkola/materialy-dlya-roditelei/library/razvitie-tvorcheskikh-sp-osobnostei-detei-mladsheg>
5. <http://www.allwomens.ru/10387-razvitie-tvorcheskogo-potenciala-u-rebenka.html>
6. http://crazymama.ru/article.php?a=1&id_article=1267

Перелік діагностичного інструментарію, який використовує

Немикіна О.А., для проведення комплексної діагностичної роботи з визначення рівнів розвитку творчих здібностей дошкільника.

Діагностичний інструментарій для роботи з батьками вихованців

Тест «Ваш творчий потенціал»

(Брунер Є.Ю.)

Щоб дізнатися про свій творчий потенціал, уважно прочитайте запитання і виберіть одну відповідь з трьох запропонованих.

1. Чи вважаєте Ви, що оточуючий Вас світ може бути вдосконалений?

- а) так;
- б) ні, він і так достатньо досконалий;
- в) так, але лише де в чому.

2. Чи думаєте Ви, що можете самі брати участь у значних змінах оточуючого світу?

- а) так, у більшості випадків;
- б) ні;
- в) так, в окремих випадках.

3. Чи вважаєте Ви, що деякі з Ваших ідей принесли б значний прогрес у тій сфері діяльності, в якій Ви працюєте?

- а) так;
- б) так, за сприятливих обставин;
- в) лише в деякій мірі.

4. Чи вважаєте Ви, що в майбутньому будете відігравати настільки важливу роль, що зможете щось принципово змінити?

- а) так, напевне;
- б) це малоймовірно;
- в) можливо.

5. Коли Ви вирішили щось зробити, то чи переконані, що реалізуєте задумане?

- а) так;
- б) часто думаю, що не зумію;
- в) так, часто.

6. Чи відчуваєте Ви бажання зайнятися справою, яку абсолютно не знаєте?

- а) так, невідоме притягує мене;
- б) невідоме мене не цікавить;
- в) все залежатиме від характеру цієї справи.

7. Вам доводиться займатися невідомою справою. Чи відчуваєте Ви бажання досягнути в ній досконалості?

- а) так;
- б) обмежуюся тим, чого встиг досягти;
- в) так, але тільки, якщо це мені подобається.

8. Якщо справа, яку Ви не знаєте, Вам подобається, чи хотіли б Ви дізнатися про неї все?

- а) так;
- б) ні, я хочу навчитися лише головного;

в) ні, я хочу лише задовольнити свою цікавість.

9. Коли Ви програли, то:

- а) деякий час опираюсь, наперекір здоровому глузду;
- б) махну рукою, оскільки розумію, що справа нереальна;
- в) продовжую робити свою справу, навіть коли очевидно, що перешкоди нездоланні.

10. На Вашу думку, професію слід обирати, виходячи з:

- а) своїх можливостей, подальших перспектив для себе;
- б) стабільності, значимості, потреби в професії;
- в) переваг, які вона забезпечує.

11. Подорожуючи, чи могли б Ви легко зорієнтуватись на маршруті, який вже пройшли?

- а) так;
- б) ні, оскільки мене лякатиме можливість збитися із шляху;
- в) так, але лише там, де місцевість мені сподобалась.

12. Відразу ж після будь-якої бесіди Ви можете згадати її зміст:

- а) так, без труднощів;
- б) все згадати не можу;
- в) запам'ятаю лише те, що мене цікавить.

13. Коли Ви чуєте слово на незнайомій вам мові, то зможете повторити його по складах, без помилки, навіть не розуміючи його значення:

- а) так, без труднощів;
- б) так, якщо це слово легко запам'ятати;
- в) повторюю, але не зовсім правильно.

14. У вільний час Ви надаєте перевагу:

- а) залишитися наодинці, подумати;
- б) бути в компанії;
- в) мені байдуже буду я один чи в компанії.

15. Ви займаєтесь якоюсь справою. Вирішуйте припинити це заняття лише тоді, коли:

- а) справа завершена і мені здається виконаною на „відмінно“;
- б) я більш чи менш задоволений;
- в) мені ще не все вдалося зробити.

16. Коли Ви наодинці:

- а) люблю мріяти про якісь, навіть абстрактні речі;
- б) за будь-яку ціну пробую знайти для себе конкретну справу;
- в) інколи люблю помріяти, але про речі, які пов'язані з моєю роботою.

17. Коли яка-небудь ідея захоплює Вас, то Ви будете думати про неї:

- а) незалежно від того, де і з ким я перебуваю;
- б) я можу робити це лише на самоті;
- в) лише там, де не буде занадто шумно.

18. Коли Ви відстоюєте яку-небудь ідею:

- а) можу відмовитись від неї, якщо вислухаю переконливі аргументи;
- б) залишусь при своїй думці, які б аргументи я не почув;
- в) зміню свою думку, якщо опір виявиться занадто сильний.

Підведення підсумків. Підрахуйте бали, які Ви набрали, наступним чином:

за „а" - 3 бали;

за „б" - 1 бал;

за „в" - 2 бали.

Питання 1, 6, 7, 8 визначають межі Вашої допитливості,

питання 2, 3, 4, 5 - віру в себе;

питання 9 і 15 - постійність;

питання 10 - амбіційність;

питання 11 - зорову пам'ять;

питання 12 і 13 - слухову пам'ять;

питання 14 - Ваше прагнення бути незалежним;

питання 16 і 17 - здатність абстрагуватися;

питання 18 - здатність зосереджуватися.

Зазначені здібності складатимуть основні якості творчого потенціалу. Загальна сума набраних балів демонструватиме рівень творчого потенціалу.

45 і більше балів. У Вас закладено значний творчий потенціал, який дає Вам великий простір для прояву творчих можливостей. Якщо Ви зможете в конкретних справах реалізувати Ваші здібності, то Вам під силу різноманітні форми творчості.

Від 24 до 44 балів. Ви володієте цілком нормальним творчим потенціалом, тими якостями, які дозволяють Вам творити, але у вас є й- проблеми, які гальмують процес творчості. У будь-якому разі, Ваш потенціал дозволить Вам творчо проявити себе, якщо Ви, звичайно, цього забажаєте.

23 і менше балів. Ваш творчий потенціал, на жаль, невеликий. Але, може бути, Ви просто недооцінюєте себе, свої здібності? Відсутність віри в свої сили може привести Вас до думки, що Ви взагалі не здатні до творчості. Позбудьтеся цього - і таким чином розв'яжете проблему.

**Тест-опитувальник для визначення
обдарованості й спрямованості дошкільника щодо сфери діяльності**
(Н. Гуткіна «Підготовка дитини до навчання»)

Інструкція. Відповідаючи на запитання, записуйте відповіді: «так» — 1; «ні» — 0 балів. Підрахуйте всі бали за шкалою результатів і дізнайтеся наскільки обдарована ваша дитина.

1. Чи знаходить дитина незвичайне використання будь-якому предмету?
2. Чи змінює свої інтереси. схильності?
3. Чи любить малювати уявні предмети?
4. Чи любить малювати абстрактні малюнки?

5. Чи вигадує фантастичні історії?
6. Складає вірші або оповідання?
7. Вирізує цікаві, незвичайні фігури з паперу?
8. Зробила колись те, чого не знала, або те, що не існує?
9. Виникає у неї бажання щось переробити на свій смак?
10. Боїться темряви?
11. Вигадувала колись нові слова?
12. Чи вважала ці слова зрозумілими без пояснень?
13. Чи переставляла меблі за власним бажанням?
14. Чи було це вдало?
15. Використовувала речі не за призначенням?
16. Чи могла ваша дитина, коли була ще зовсім маленькою, відгадувати призначення різних предметів?
17. Чи переважає у виборі одягу її смак над вашим?
18. Чи є у неї власний світ, недосяжний для оточення?
19. Чи шукає пояснення тому, чого ще не розуміє?
20. Чи часто просить пояснити явища, що її оточують?
21. Чи любить читати книжки без малюнків?
22. Чи зображує персонажів під час сюжетних ігор?
23. Чи пам'ятає та розповідає свої сни, ділиться пережитим?

Шкала результатів

Від 20 до 23 балів — ваша дитина дуже кмітлива, має власну точку зору.

Від 15 до 19 балів — ваша дитина не завжди проявляє свої здібності, вона кмітлива, але лише тоді, коли в чомусь зацікавлена.

Від 9 до 14 балів — кмітливості достатня для багатьох галузей знань, де не обов'язковий власний погляд на речі. Однак для заняття творчою діяльністю багато чого не вистачає.

Від 4 до 8 балів — ваша дитина проявляє творче мислення лише для досягнення важливої для неї мети, вона більше схильна до практичної діяльності.

Менше 4 балів — вашій дитині не вистачає кмітливості, але вона може досягти успіху як хороший виконавець.

Дитячі таланти та обдарованість.

Тест для самодіагностики.

(Журнал «Вихователь-методист дошкільного закладу», № 8, серпень 2013 р.)

Інструкція: усі твердження мають лише один правильний варіант, тож обведіть кружечком той, який вважаєте правильним.

1. Успадковані анатомічні, психологічні та фізіологічні особливості дитини, що є необхідною умовою для розвитку її здібностей та обдарованості, це:

- а) знання;
- б) задатки;
- в) нахили.

2. **Потяг, прагнення, хист до певного виду діяльності, бажання дитини займатися ним — це:**
- допитливість;
 - талант;
 - схильність.
3. **Інтелектуальні здібності дитини можна виявити за такими індивідуальними особливостями, як:**
- виняткова пам'ять та гнучке мислення;
 - стійке бажання робити все по-своєму — незалежність дій і думок;
 - одночасний інтерес до багатьох речей.
4. **До діапазону академічних здібностей не відносять:**
- здібності до природознавчих наук;
 - здібності до читання;
 - образотворчі здібності.
5. **Творчість — це:**
- розумова й практична діяльність, результатом якої є створення оригінальних, неповторних виробів, виявлення нових фактів, властивостей, закономірностей;
 - схильність до занять певним видом діяльності;
 - здатність дитини до перетворення навколишнього середовища й самої себе на основі засвоєння матеріальної й духовної культури.
6. **Однією з умов ефективного розвитку здібностей дитини є:**
- постійне публічне схвалення дій дитини;
 - підтримка дитини в її захопленнях та створення ситуацій успіху;
 - керування дорослим діяльністю дитини.
7. **Наявність у дитини задатків гарантує досягнення нею творчих здобутків, якщо...**
- дитина здатна самостійно ставити мету, розвивати власні здібності;
 - дитина відчуватиме себе лідером серед однолітків;
 - дорослі зможуть створити оптимальні умови для розвитку здібностей дитини.
8. **Найвищим ступенем обдарованості дитини є:**
- талант;
 - майстерність;
 - компетентність.
9. **Провідними щодо роботи з обдарованими дошкільниками є методи:**
- творчого характеру;
 - конструктивного характеру;
 - репродуктивного характеру.
10. **Головним завданням дорослого щодо забезпечення виявлення й розвитку здібностей дитини є:**
- надати дитині змогу розвивати ті здібності, які притаманні членам її родини;
 - допомогти знайти заняття, що відповідають інтересам і схильностям дитини, а відтак забезпечити оптимальні умови для занять улюбленою діяльністю;
 - навчати дитину своїм улюбленим видам діяльності, забарвлюючи заняття позитивними емоціями.

Ключ до тесту

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
б	в	а	в	а	б	в	а	а	б

Анкета на визначення видів здібностей дитини

(Лосєва А.А.)

Шановні батьки!

Якщо Вашій дитині уже виповнилося 5 років і Ви:

1. Згодні з твердженням психологів про те, що кожна дитина потенційно талановита.
2. Помітили певні здібності у своєї дитини.
3. Вважаєте її нестандартною.

Пропонуємо заповнити цю анкету, вона допоможе:

- визначити найяскравіші здібності Вашої дитини;
- оцінити перспективи дитини;
- прийняти правильне рішення, обираючи види занять з нею.

Кожна характерна ознака здібностей оцінюється від 2 до 5 балів. Якщо якась характеристика особливо притаманна Вашій дитині, ставте їй 5 балів, якщо вона виражена добре - 4 бали. Після заповнення анкети треба підсумувати бали всередині кожної графи, наприклад, музичні здібності балів, художні - ... балів, артистичні - ... балів і т. д. Про високий рівень розвитку певних здібностей можна говорити, якщо ваша дитина набере не менше, як 12 балів у певній графі.

Прізвище та ім'я дитини _____
Група № _____

Види здібностей	Бали
<i>Музичні</i> • Любить музику і музичні записи, завжди прагне туди, де можна послухати музику. • Швидко реагує на ритм і мелодію, уважно вслухається в них, легко запам'ятовує. • Якщо співає, то вкладає у виконання свої почуття й енергію, настрій.	
<i>Артистичні</i> • Часто, коли дитині не вистачає слів, вона виражає свої почуття мімікою, жестами, рухами. • Змінює тональність і гучність голосу мимоволі, наслідуючи людину, про яку розповідає. • З великим бажанням виступає перед аудиторією, навіть перед дорослими.	
<i>Літературні</i> • Розповідаючи про щось, уміє дотримуватися обраного сюжету, не втрачає основної думки. • Любить фантазувати на тему реальної події, причому додає до розповіді щось нове і незвичайне. • В усних розповідях добирає такі слова, що добре передають емоційні стани й почуття героїв.	

Художні Не знаходячи потрібних слів, дитина починає малювати або ліпити для того, щоб висловити свої почуття чи настрій. Любить малювати чи ліпити людей, тварин, різні предмети. Прагне створити щось, що має очевидне прикладне значення, - прикраса для кімнати, одягу.	
Спортивні - Дитина енергійна і повсякчас хоче рухатися. - Дитина смілива, не боїться шишок і синців. - Краще від однолітків фізично розвинута, рухається легко, пластично.	
Інтелектуальні - Добре мислить, розуміє причини і мотиви вчинків інших людей. - Має хорошу пам'ять, любить спостерігати за всім, що потрапляє у поле уваги. - Ставить багато продуманих і доцільних ситуативних запитань.	
Науково - дослідницькі - Уміє чітко висловити словами чужу і свою думку або спостереження. - Часто намагається знайти своє пояснення причин і змісту подій. - Пробує малювати схеми, створювати конструкції.	
Технічні - Цікавиться різноманітними механізмами й машинками. - Полюбить розбирати старі прилади, радіоапаратуру. - Любить переглядати журнали де є креслення, схеми і т. ін.	

Діагностична робота з вихователями ДНЗ

Опитувальник для вихователів по виявленню обдарованих дітей

(за Дж. Резуллі, в адаптації Попової Л.В.)

Нижче наведені рейтингові шкали можуть використовуватись для збирання інформації про обдарованих дітей і для організації розвивальної роботи з ними.

Інструкція. Навпроти кожного твердження у стовпчику виставляється знак „+” за таким правилом:

- 1 стовпчик - характеристика не мала проявів, не спостерігалася ніколи.
- 2 стовпчик - характеристика час від часу має прояв.
- 3 стовпчик - характеристика помітно виражена, але проявляється не завжди.
- 4 стовпчик - характеристика проявляється майже постійно.

Наприкінці роботи за шкалою слід виконати таку послідовність дій:

- Підрахувати кількість знаків „+” по кожному стовпчику.
- Отриману суму помножити на відповідний коефіцієнт - 1, 2, 3, 4 (значення коефіцієнта відповідає номеру стовпчика).
- Додати одержані числа. Ця сума є загальним показником. Вона проставляється у графу „Загальний показник за шкалою».

Шкала № 1

Пізнавальні характеристики	1	2	3	4
Дитина володіє великим для свого віку запасом слів, мовлення вирізняється багатством виразів, швидкістю та складністю.				
Володіє широким запасом інформації з різноманітної тематики (такої, що зазвичай залишається поза межами інтересів дітей цього віку).				
Швидко запам'ятовує та відтворює фактичну інформацію.				
Чуйний та тямущий спостерігач; зазвичай „бачить більше” або „отримує більше”, ніж інші, з розповіді, спостереження, фільму чи мультфільму.				
Легко схоплює причинно - наслідкові зв'язки; намагається зрозуміти „як” і „чому”, ставить багато запитань, хоче знати, що лежить в основі явищ та подій.				
Загальний показник за шкалою				

Шкала № 2

Мотиваційні характеристики	1	2	3	4
Повністю „входить” у певні теми, проблеми, наполегливо прагне завершити почате.				
Легко впадає в нудьгу від звичайних завдань.				
Прагне досконалості, вирізняється самокритичністю.				
Воліє працювати самостійно, вимагає лише мінімального скерування від вихователя.				
Має схильність організовувати дітей, людей, предмети, ситуацію.				
Загальний показник за шкалою				

Шкала № 3

Лідерські характеристики	1	2	3	4
Виявляє відповідальність, робить те, що пообіцяв.				
Упевнено почуває себе як з однолітками, так і з дорослими, вільно себе почуває, коли треба продемонструвати свою роботу всім присутнім.				
Ясно виражає свої думки та почуття.				

Любить бути з людьми, товариський, не любить залишатися наодинці.				
Має схильність домінувати серед інших, як правило керує діяльністю, у якій бере участь.				
Загальний показник за шкалою				

Шкала № 4

Творчі характеристики	1	2	3	4
Виявляє велику цікавість багато до чого, постійно запитує про різне.				
Висуває велику кількість ідей або рішень проблем і відповідей на запитання; пропонує незвичайні, оригінальні, розумні відповіді.				
Виражає власну думку без роздумів, іноді гарячий у дискусіях, наполегливий.				
Любить ризикувати, має схильність до пригод.				
Схильний до гри з ідеями, фантазує, придумує („Цікаво, що буде, якщо...”).				
Виявляє тонке почуття гумору та бачить смішне у таких ситуаціях, які не здаються смішними іншим.				
Чуйний до прекрасного, розвинутий естетичний смак.				
Дає конструктивні критику, не схильний визнавати авторитети.				
Загальний показник за шкалою				

Самоактуалізаційний тест (САТ)

(*Э. Шостром, Ю. Е. Алешина, Л. Я. Гозман, М. В. Загика, М. В.*)

У цій методиці досліджується тільки 2 шкали з 14. Вихователів необхідно обрати один із двох варіантів відповідей (а або б), що найбільше відповідає йому і першим спадає на думку. Кожен варіант відповідей, який відповідає ключам шкал, оцінюється в 1 бал. Потім підраховується сума за кожною шкалою.

№ питання	Варіант, відповіді	Зміст варіантів відповідей
6	а	У складних ситуаціях слід діяти вже випробуваними способами, оскільки це гарантує успіх
	б	У складних ситуаціях необхідно завжди шукати принципово нові рішення
13	а	Дорослі ніколи не повинні стримувати допитливість дитини, навіть якщо її задоволення може мати негативні наслідки

	б	Не варто заохочувати зайву цікавість дитини, коли вона може призвести до поганих наслідків
20	а	Люди, які виявляють підвищену цікавість до всього на світі, іноді мене дратують
	б	Люди, які виявляють підвищену цікавість до всього на світі, завжди викликають у мене симпатію
24	а	Головне в нашому житті — створювати щось нове
	б	Головне в нашому житті — приносити людям користь
30	а	Мені здається, що найбільш цінною для людини є улюблена робота
	б	Мені здається, що найбільш цінним для людини є щасливе сімейне життя
37	а	Мені здається, що кожна людина повинна мати уявлення про основні закони фізики
	б	Мені здається, що багато людей можуть обійтися без знання законів фізики
42	а	Я часто ухвалюю спонтанні рішення
	б	Я рідко ухвалюю спонтанні рішення
48	а	Мені здається, що заглиблення у вузьку спеціалізацію є необхідним для сьогодення ученого
	б	Мені здається, що поглиблення у вузьку спеціалізацію робить людину обмеженою
54	а	За необхідності людина може достатньо легко позбавитися від своїх звичок
	б	Людині украй важко позбавитися від своїх звичок
58	а	Я перечитую книги, що подобаються, по декілька разів
	б	Я думаю, що краще прочитати яку-небудь нову книгу, ніж повертатися до вже прочитаного
59	а	Я дуже захоплений своєю роботою
	б	Я не можу сказати, що захоплений своєю роботою
63	а	Прагнучи до того, щоб розібратися в характері і відчуттях оточуючих, люди часто бувають нав'язливими
	б	Прагнення розібратися в характері і відчуттях оточуючих природно для людини і тому може виправдати безтактовність
66	а	Інтерес до самого себе завжди необхідний для людини
	б	Зайве самокопання іноді має погані наслідки
68	а	Значна частина того, що мені доводиться робити, приносить мені задоволення
	б	Лише небагато з того, що я роблю, приносить мені задоволення
78	а	Ті зусилля і витрати, яких вимагає пізнання істини виправдані, оскільки вони приносять користь людям
	б	Ті зусилля і витрати, яких вимагає пізнання істини виправдані, хоч би тим, що вони дають людині емоційне задоволення
82	а	Досить часто мені буває нудно
	б	Мені ніколи не буває нудно

84	а	Я легко ухвалюю ризиковані рішення
	б	Зазвичай мені буває важко ухвалювати ризиковані рішення
92	а	Я вважаю за краще проводити відпустку подорожуючи, навіть якщо це пов'язано з великими витратами і незручностями
	б	Я вважаю за краще проводити відпустку спокійно, в комфортних умовах
101	а	Я вважаю, що нахил до творчості — природна властивість людини
	б	Я вважаю, що не всі люди природою обдаровані нахилом до творчості
105	а	Мені здається, що я повинен прагнути до досконалості у всьому, що я роблю
	б	Мені не здається, що я повинен прагнути до досконалості в всьому, що я роблю
107	а	Обираючи для себе якесь заняття, людина повинна зважати на те, наскільки це необхідно
	б	Людина повинна завжди займатися тільки тим, що їй цікаве
112	а	Найбільше задоволення людина отримує, досягнувши бажаного результату в роботі
	б	Найбільше задоволення людина отримує в самому процесі роботи
121	г	У мене не вистачає часу на те, щоб стежити за новинками в світі мистецтва і літератури
	б	Я постійно стежу за новинками в світі мистецтва і літератури
123	а	Я часто керуюся загальноприйнятими уявленнями під час розв'язання моїх особистісних проблем
	б	Я рідко керуюся загальноприйнятими уявленнями під час розв'язання моїх особистісних проблем
124	а	Мені здається, що для того, щоб займатися творчою діяльністю, людина повинна володіти певними знаннями в цій області
	б	Мені здається, що для того, щоб займатися творчою діяльністю, людині не обов'язково володіти певними знаннями в цій області

Шкала Пізнавальних потреб (максимум 11 балів) визначає ступінь прагнення випробовуваного до отримання знань про навколишній світ.

Ключ: 13а, 20б, 31а, 48а, 63б, 66а, 78б, 82б, 92а, 107б, 121б.

- Високий рівень — від 8 до 11 балів;
- середній рівень — від 4 до 7 балів;
- низький рівень — від 0 до 3 балів.

Шкала Креативності (максимум 14 балів) характеризує творчу спрямованість особистості.

Ключ: 6б, 24а, 30а, 42а, 54а, 58а, 59а, 68а, 84а, 101а, 105б, 112б, 123б, 124б.

- Високий рівень — від 10 до 14 балів;
- середній рівень — від 5 до 9 балів;
- низький рівень — від 0 до 4 балів.

Шкала Пізнавальних потреб і шкала Креативності складають Блок ставлення до пізнання.

- Високий рівень — від 17 до 24 балів;
- середній рівень — від 8 до 16 балів;
- низький рівень — від 0 до 7 балів.

**Діагностичний інструментарій для визначення
рівнів розвитку творчих здібностей вихованців ДНЗ**
Діагностика розвитку творчих здібностей
Вивчення гнучкості побудови графічного образу

Тест, запропонований у 1962 році американським психологом Е. Торренсом, призначений для дітей 5-9 років. В основі цього методу - здатність будувати різні зображення на основі повторювального графічного контуру.

Бланк тесту — стандартний аркуш паперу з намальованими в два ряди однаковими контурними зображеннями (по вісім у кожному ряді). Зображення можуть нагадувати краплі, кола, зигзаги тощо.

Інструкція. Використовуючи намальовані зображення, спробуй придумати й намалювати якнайбільше різних предметів і речей. Можна домалювати до фігурок будь-які деталі й поєднувати фігури в один малюнок...

Час виконання завдання обмежений 15—20 хв (залежно від загального рівня розвитку дітей).

Головний показник творчого мислення — кількість ідей, запропонованих дитиною. Підраховуючи їх, ми звертаємо увагу на кількість зображених предметних тем. Кожну нову тему оцінюємо балом. Підсумковий результат визначаємо за поданою таблицею, де подано дані для дітей: 5,6 і 8 років.

Оцінювання гнучкості побудови графічних образів

Рівень розвитку творчого мислення	5 років	6 років	8 років
Високий	4 і більше	5 і більше	8 і більше
Середній	2—3	3—4	6—7
Низький	0—1	1—2	1—5

Наприклад, дитина 7 років на основі кола намалювала: сонечко; три зображення обличчя (фас); голову в профіль; снігову бабу й зайчика, де коло відіграє роль тулуба, і

машину, де кола — колеса; цифру «дев'ять». Такий показник для цього віку свідчить про низький рівень розвитку гнучкості.

Діагностика рівнів розвитку уяви. Методика доповнення. (Н. Головань «Ми готові до школи?»)

Дитині дають картку на якій зображені геометричні фігури типу : кружечок, трикутник, квадрат, та пропонують домалювати до них деталі, щоб вийшов якийсь предмет, якесь зображення.

Аналіз результатів:

Високий рівень: фігура виступає деталлю для зображення цілої картини.

Хороший рівень: зображення на основі геометричної фігури включає деталі, які виходять за межі фігури.

Середній рівень: замкненість фігури деталями, які не виходять за межі геометричної фігури.

Поради батькам, які бажають розвивати здібності своїх дітей

1. Не стримуйте розкриття потенційних можливостей психіки.
2. Уникайте однобокості в навчанні та вихованні.
3. Не позбавляйте дитину ігор, забав, казок, створюйте умови для виходу дитячої енергії, рухливості, емоційності.
4. Допмагайте дитині в задоволенні основних людських потреб (почуття безпеки, кохання, повага до себе і до оточуючих), тому що людина, енергія якої скована загальними потребами, проблемами, найменше спроможна досягти висот самовираження.
5. Залишайте дитину на самоті і дозволяйте їй займатися своїми справами. Пам'ятайте, якщо ви хочете своїй дитині добра, навчіть її обходитися без вас.
6. Підтримуйте здібності дитини до творчості і співчуйте у випадку невдачі, уникайте незадовільної оцінки творчих спроб дитини.
7. Будьте терпимими до ідей, поважайте допитливість, реагуйте на запитання дитини.
Навчати потрібно не тому, що може сама дитина, а тому, що вона опанує з допомогою дорослого, показу, підказки.

Поради Девіда Льюїса щодо розвитку обдарованої дитини

1. Відповідайте на запитання дитини якомога терпляче і чесно. Серйозні запитання дитини

сприймайте серйозно.

2. Створіть у квартирі місце-вітрину, де дитина може виставляти свої роботи. не сваріть дитину за безлад у кімнаті під час її творчої роботи.
3. відведіть дитині кімнату чи куточок винятково для творчих занять.
4. Показуйте дитині, що ви любите її такою, якою вона є, а не за її досягнення.
5. Надавайте дитині можливість у виявленні турботи.
6. Допомагайте дитині будувати її плани та приймати рішення.
7. Показуйте дитині цікаві місця.
8. Допомагайте дитині нормально спілкуватися з дітьми, запрошуйте дітей до своєї оселі.
9. Ніколи не кажіть дитині, що вона гірша за інших дітей.
10. Ніколи не карайте дитину приниженням.
11. Купуйте дитині книжки за її інтересами.
12. Привчайте дитину самостійно мислити.
13. Регулярно читайте дитині чи разом з нею.
14. Пробуджуйте уяву та фантазію дитини.
15. уважно ставтеся до потреб дитини.
16. Щодня знаходьте час, щоб побути з дитиною наодинці.
17. Дозволяйте дитині брати участь у плануванні сімейного бюджету.
18. Ніколи не сваріть дитину за невміння та помилки.
19. Хваліть дитину за навчальну ініціативу.
20. Учíte дитину вільно спілкуватися з дорослими.
21. У заняттях дитини знаходьте гідне похвали.
22. Спонукайте дитину вчитися вирішувати проблеми самостійно.
23. Допомагайте дитині бути особистістю.
24. Розвивайте в дитині позитивне сприйняття її здібностей.
25. Ніколи не відмахуйтеся від невдач дитини.
26. Заохочуйте в дитині максимальну незалежність від дорослих.
27. Довіряйте дитині, майте віру в її здоровий глузд.

Пам'ятка для педагогічного працівника щодо стимулювання творчого і професійного натхнення

1. Визначте свою улюблену справу і почніть збирати «скарбницю», в якій зберігатимете все, що стосується Вашого захоплення: газетні вирізки, малюнки, вірші, листи, Ваші власні вислови тощо. Щодня поповнюйте «скарбницю» хоча б однією «дрібничкою».
2. За допомогою прийому «кубик Рубика» комбінуйте матеріали Вашої «скарбниці», це дасть змогу систематизувати їх. Щоб «творчими пакетами», кількість та обсяг яких зростатиме щодня, було зручно користуватися, накопичену інформацію варто зберігати на окремих аркушах паперу.
3. Окресліть перспективу розвитку для кожного напрямку, який виник завдяки Вашій творчій ідеї. Нехай вислів: «Це вимагає подальшого вдосконалення» стане Вашим життєвим девізом.
4. Станьте експериментатором. Кожну власну ідею намагайтеся випробовувати на практиці, беріть на замітку результати вдалих «експериментів». Розвивайте в собі впевненість і сміливість, адже ці якості притаманні справжнім експериментаторам.
5. Прагніть під час професійної або творчої діяльності з трепетом, любов'ю ставитися до того, що Ви робите. Лише тоді Ваші справи, вчинки, здобутки тішитимуть Вас і надихатимуть інших.
6. Розширюйте коло знайомств. Використовуйте будь-яку нагоду, щоб поспілкуватися з новою людиною. Дізнайтеся про її захоплення або сферу знань, яка її цікавить.
7. Контролюйте Ваш емоційний стан під час спілкування з колегами, близькими, щоб не відчувати себе спустошеними.
8. Удосконалюйте свій професіоналізм, опановуйте нові методики і прийоми роботи.

Казки, які склали вихователі ДНЗ № 61 «Гніздечко» під час тренінгів

Історія одного м'ячика

Вихователь старшої групи Мєшко Н.А.

В коморі одного будинку жили лялька Барбі, ведмедик і футбольний м'ячик. Лялька Барбі мала чарівне блискуче волосся, але лівої ноги у неї не було. У ведмедика на шиї висів дзвіночок, який дуже приємно дзвонив, але у ведмедика не було вушка. М'ячик був не дуже старим, збереглись його чорно – білі кольори, але він був здутим. Одного разу лялька Барбі почала розмову: «Я така гарна. Подивіться на моє волосся. Я улюблена іграшка нашої господині, вона гралася зі мною, майже до сьомого класу! А як ви тут з'явилися?» Ведмежа відповіло: «Мене принесли до нашої господині, коли вона була ще в колисочці. Я заспокоював її чарівним дзвоном, коли вона плакала.»

М'ячик нічого не казав, він ніяк не міг згадати для чого і коли востаннє з ним грались. Ведмежа і лялька Барбі запитали у нього, що він робив. М'яч подумав і відповів: «Я не пам'ятаю, нічого! Я нікого не заспокоював, мною ніхто не грався! Ніколи!»

Для ведмежати і ляльки Барбі це здалось дуже дивним, вони прожили біля господині певний час і були її найкращими друзями! Вони вирішили не розмовляти з м'ячем, бо диваки завжди викликають підозру.

Минав час. Одного разу двері відчинились, зайшов чоловік і забрав з комори колыску. Через деякий час мешканці комори стали чути, як іноді плаче немовля. Пройшло сім років. Всі сім років м'ячик не міг зрозуміти для чого він, яку користь він приносить? А чи приносить він взагалі користь? М'ячик зовсім впав у відчай. Коли одного разу до комори ввійшов хлопчик семи років. Подивився на ляльку Барбі, на ведмедика, а потім помітив м'яч.

- «Нарешті я його знайшов», - вигукнув хлопчик і забрав м'яч з собою.

М'ячику не дуже було зрозуміло, чому він? Адже він звик до думки, що користі від нього немає, красивого волосся у нього немає, дзвоника з чарівним співом теж немає.

Хлопчик приніс м'яч помив його, й поки мив розповів м'ячику історію.

Мене звуть Сергій. Всю зиму я хворів, не міг гратись, не міг спілкуватись з друзями, не міг вчитись. Але мій лікар сказав, що я можу бути здоровим лише тоді коли займатимусь спортом, робитиму зарядку, загартовуватимусь.

М'ячик уважно слухав хлопчика, і згадав, як колись маленький хлопчик, дуже схожий на Сергія грався з ним в футбол. Він зрозумів, що приносить людям користь, приносить людям здоров'я.

Минули роки. Сергій виріс і став відомим футболістом, але головне, що він став здоровою, загартованою людиною.

В тому самому будинку, в центральній кімнаті, на стелажі стоять нагороди Сергія. А на самому шанобливому місці старенький, майже сірий футбольний м'яч.

Казка про Темряву

Вихователь логопедичної групи Гаркуша Л.В.

Давним – давно дуже далеко від нас жила – була Темрява. Вона володарювала у Всесвіті та всіх неабияк лякала. Але з появою зірок їй здалося замало місця в далекій частині Всесвіту, тому Темрява вирішила підкорити собі й інші небесні тіла.

Ось Зірка Сонце зі своїми дітьми – планетами. Їх у зірки багато. Залякаю я цих дітлахів і відвоюю їх у Сонця, - думала Темрява. І почала діяти. Темрява огортала великі планети, були вони розміщені далеко від Сонця і на цих планетах було дуже холодно. Тому майже без бою їй здавались планети – гіганти. Та чим ближче до Сонечка наближалась Темрява, тим важче їй вдавалось налякати дітей Сонечка і огорнути їх чорним мороком.

Чому так, - запитувала Темрява, - всі великі планети здались мені без бою, а ці, що наближені до Зірки – не хочуть мені підкорятись? Відповіді на свої запитання Темрява не отримала. Тому вирішила вона не поспішаючи, поступово заволодіти кожною.

Ось – Червона планета. Темрява два тижні намагалась її огорнути, але там весь час був день. І тільки потім, коли на планеті наступила двотижнева марсіанська ніч – Темрява відсвяткувала перемогу.

Найбільш приваблювала Темряву різнокольорова планета, назви якої вона не знала.

Я хочу бути володаркою на цій планеті та щоб мене всі там боялись – вирішила Темрява. І полинула вона до гарної різнокольорової планети, окутаної прозорою шубою – виконувати свою забаганку.

На гарній планеті Земля (а так звалась ця планета) був ранок. Зійшло Сонечко і своїми ласкавими промінцями зігріло планету. Темрява зупинилась і почала спостерігати здалеку. І ось що вона побачила: Сонце дихало теплом і кожна рослина на планеті всміхалась йому з вдячністю. Сонячні промені дарували життя усім звірятам, пташеняткам, комашкам. Навіть риба підпливали до поверхні води, радіючи (адже вони теж не можуть прожити без Сонечка). А люди радіють Зірці, цікавляться і вивчають її.

Добре, я почекаю ночі, - вирішила Темрява. Ввечері вона почала швидко огортати різнокольорову планету, зрадівши своїй перемозі. Та ось невеличкий супутник, в 4 рази менший, ніж сама планета, який весь час рухався навколо планети – зійшов і освітив її.

Дивно, я думала, що це просто кам'яна куля, а вона теж чомусь світиться, - дивувалась темрява. Темрява просто не знала, що Місяць (а так звати супутника Землі) не світить, а лише віддзеркалює світло Сонця. Тому цілу ніч на планеті біло місячно, ясно, ніби вдень.

А наступний ранок підступну Темряву здивував ще більше, бо Сонечко вже зійшло, а Місяць ще було видно в небі. Він ніби бережно передав планету Сонцю, яке продовжувало своє піклування про Землю.

Розсердилась Темрява, що їй не вдалося завоювати різнокольорову планету, хоч вона довго цього чекала.

Мабуть, на цій планеті, - вирішила Темрява, - живуть гарні, добрі люди, бо Сонце про них піклується і вдень, і вночі. Тому я не буду наводити сум та холод на цю планету нехай вона так і квітне гарного різнокольоровою квіткою у Всесвіті.

Та й полинула Темрява далі шукати інші небесні тіла лякати їх та завойовувати.

Казка про День і Ніч

Вихователь середньої групи Дещенкова Н.О.

Було це давним – давно. Панувала тоді на землі королева Темрява. Була вона дуже поважною і дуже сердитою. Вона не любила, коли співали пісень, коли посміхались і весь час була похмурою та сердитою. За все це її дуже боялись.

Одного разу в темряві з'явився маленький промінчик. Хтось побачив його, зрадів і посміхнувся. Від цієї посмішки промінчик став більшим, і чим більшим ставав промінчик, тим більше його бачило більше людей. Стали вони радіти, посміхатись, бо промінчик не лише дарував їм світло, а ще й зігрів їх.

Розгнівалася тоді королева Темрява, насупила брови, дмухнула холодом і стала ще страшнішою. Але люди, які раділи сонячному промінчику, вже не боялись її. Тоді сонячний промінчик запропонував королеві потоваришувати, і почергово змінювати один одного. Так, коли на Землі панувала Темрява, то була Ніч. А коли з'являвся і господарював сонячний промінчик, то був День. Людям це сподобалось і вони зовсім перестали боятись темряви, бо вона була їм потрібна для відпочинку. Адже вночі люди сплять і їм сняться чудові сни.

Так з'явилися День і Ніч.

Весною і влітку, коли на вулиці тепло, сонячно, красиво – люди більше посміхаються, радіють, тому і день довший.

Восени і взимку, коли холодно, похмуро і на вулиці йде сніг чи дощ, то люди посміхаються менше. Отже, і ніч стає довшою. Але ніхто вже не боїться темряви. День і Ніч стали друзями і змінюють один одного. Тож, хто боїться темряви, посміхайтесь.

Невиконане завдання

Вихователь старша групи Смольянінова С.К.

Жила собі маленька бджілка Жу-жу, була вона дуже неслухняною і лінивою. Одного разу мама – бджілка попросила Жу-жу доглянути за гарною квіткою, яка росла у них у садку. Мама завжди доглядала за цією квіткою. І на неї прилітали подивитись навіть бджілки з далеких садів.

Але сьогодні мамі треба полетіти в інший садок і вона доручила своїй доні таку важливу справу. Тож мама перед тим. Як летіти, ще раз попросила:

Доню, допоможи мені, і не забувай за квітку, так як за нею треба відповідально доглядати, а не то вона може загинути, - і полетіла.

Жу-жу вирішила відразу не летіти до квітки, а спочатку трохи погратись. Але проходить час, а маленька бджілка все не летіла до квітки і вона почала в'янути, до вечора майже зів'яла.

Ввечері зморена мама повернулась додому. Жу-жу в цей час все ще гралась з друзями на подвір'ї. Мама покликала Жу-жу до себе, дала їй гостинця і сказала: «Спасибі тобі, доню, за те що ти доглядала за квіткою, без тебе вона б зів'яла».

І тут Жу-жу заплакала, і зізналась мамі, що вона весь день гралась і геть забула за квітку. Мама її посварила і сказала, що треба швидко летіти і рятувати квітку.

Вони разом прилетіли до квітки, обробили її і вона почала оживати та розквітати на очах.

Мама сказала: «Ти звичайно була не права, ще не доглядала за квіткою, а я так на тебе покладалась. Але дуже добре, що ти визнала свою провину і розповіла мені про це. Ми змогли разом врятувати квітку від загибелі, адже, якби ти мені не зізналась, що забула за квітку, то вже до ранку вона б загинула».

Жу-жу винувато нахилила голову і пообіцяла:

- «Мамо, я так більше не буду. Тепер спочатку я буду робити доручену мені справу, вже потім гратись».

Де знаходиться дім пляшечки?

Вихованка середньої групи Лісова Настя, спільно з батьками

Одного разу в лісі після відпочинку кинули порожню пляшечку під кущ. Засмутилась вона і почала плакати.

Тут повз неї біжить їжачок, побачив пляшечку і питає:

- Чому ти плачеш?
- Я дуже хочу додому, але не знаю де він знаходиться.
- Не горюй, ходімо краще до сороки вона може що підкаже.

На великому дереві сидить сорока і милується собою.

- Сорока Андріївна, ви багато де бували, а чи не бачили Ви дім пляшечки, де він знаходиться?
- Бачила, на окраїні лісу є село, може там вам розкажуть, - відповіла сорока не відводячи погляду від дзеркала.
- Дякуємо.

І їжачок з пляшечкою попрямували на окраїну лісу. Дійшовши до села вони зустріли собачку.

- Шановний собако, підкажіть будь – ласка, де знаходиться дім пляшечки, - запитав їжачок.
- Я бачив, як мій хазяїн Вовка відносить такі пляшечки до спеціального місця, - відповів собачка
- Як же мені туди дістатись? – запитала пляшечка
- Я можу тебе туди віднести.

Подякувала пляшечка їжачку, далі попрямувала із собачкою. На окраїні села вони побачили сміттєві контейнери, в одному із них було багато таких пляшечок як вона.

Зраділа пляшечка, відразу ж повеселішала, адже побачила своїх сестер і братів.

- Чи це і є наш дім? – запитала пляшечка в інших.
- Ні, - відповіли пляшечки, - наш дім знаходиться далеко звідси, ось скоро приїде машина і відвезе додому.

Через кілька годин приїхала машина, повантажила пляшечки і повезла далеко – далеко, аж на сміттєпереробний завод. Там вона зустріла всю свою родину.

- Нарешті я вдома, - зітхнула з полегшенням усміхнена пляшечка.

Література

1. Грабенко Т., Зінкевич-Євстигнєєва Т. Чудеса на піску. – К., 2004.
2. Гречишкіна А., Коваленко Н. Мандрі в пісочному царстві // Дошкільне виховання. – 2010. - № 7.

3. Гречишкіна А., Коваленко Н. Пісочна психотерапія // Палітра педагога. – 2010. - №5.
4. Гречишкіна А., Коваленко Н. Сендплей – гра з піском // Палітра педагога. – 2010. - № 4.
5. Дворнікова А. Ігри з піском: розвиваємо творчість дошкільників // Психолог дошкілля . – 2010. № .
6. Зинкевич-Евстигеева Т. Практикум по сказкотерапии. – СПб.: Питер, 2001. – 315 с.
7. Зинкевич-Евстигеева Т. Путь к волшебству. Теория и практика сказкотерапии. – СПб.: Питер, 1998. – 300 с.
8. Калинина Р.Р. Психолого-педагогическая диагностика в детском саду.- СПб.:Речь, 2003.-144с.
9. Карабаєва І. Пісок як матеріал для розвитку творчості та навчання дітей // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2010. - № 5.
10. Конспекти корекційно – відновлювальних і розвивальних занять з дітьми 5-7 років // Психолог. – 2005. - № 23 – 24.
11. Марінушкіна О.Є. Корекційні програми на допомогу практичному психологу ДНЗ. – Х.: «Основа», 2008.
12. Марінушкіна О.Є. Порадник практичного психолога. – Х.: «Основа», 2007.
13. Роль казки у розвитку дитячої емоційності // rebenok.com/info/library/reading/57311/
14. <http://nv-imc.edukit.zt.ua/news/id/128>
14. http://osvita.ua/school/lessons_summary/doshkillya/34573/
16. http://teacher.ed-sp.net/index.php?option=com_content&view